

LAIŠKAI LIETUVIAMS

gegužis - may 1968

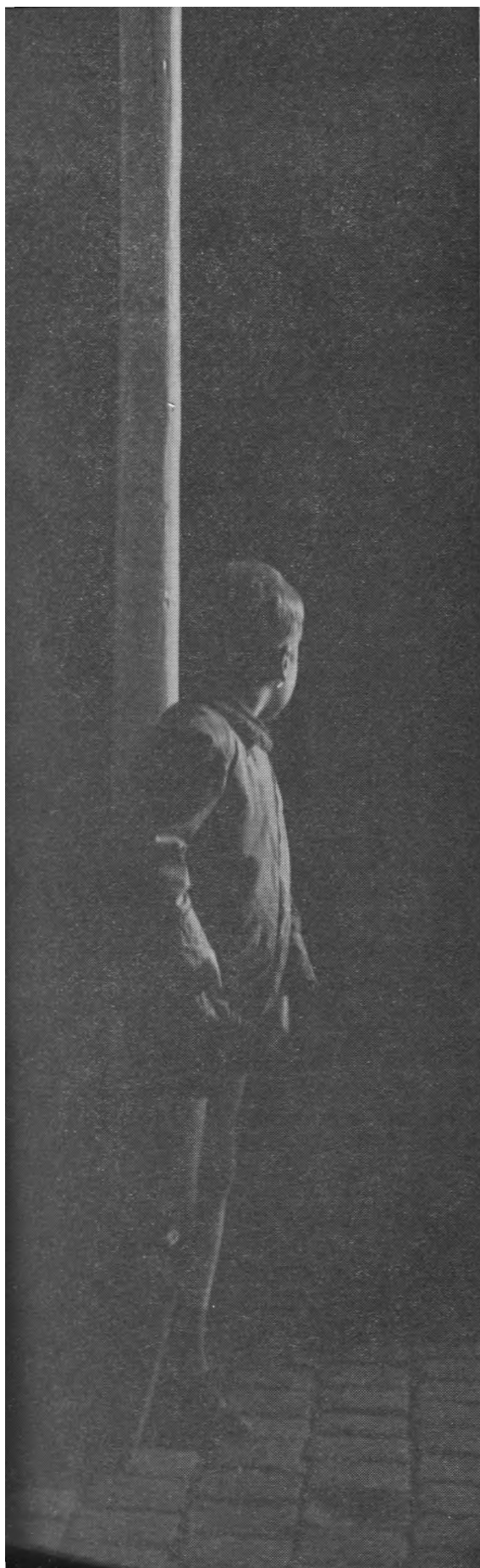
STEBINT IR SVARSTANT	* * *	178
JAUNIMAS NEPASTOVIAME PASAULYJE	V. Kleiza	180
KAIP JAUČIASI ŠIŲ DIENŲ JAUNIMAS? Sesuo M. Ignė		182
HIPPIES — PASAULIO KEITĖJAI AR KEISTUOLIAI?	V. Kleiza ir A. Jankauskaitė	184
JAUNIMO EILĖRAŠČIAI L. Švėgždaitė (187), A. Tijūnė- lis (193), K. Gaidžiūnas (197), M. Pakalniškytė (200)		187
NUOLANKUMAS TIKĖJIMĄ UGDO — III A. Grauslys		188
"FIDELIO" MŪSŲ SCENOJE	Ant. Nakas	194
SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS — III M. Krupavičius		196
AKIRAČIAI: Svetlanai Alilujevai suprasti Dr. J. Grinius		198
Pokalbis santykių reikalu dar nesibaigia Al. Gimantas		201
ATSAKANT: Išpažintis: kunigui ar Dievui? J. Vaišnys, S. J.		202
ŠEIMA: Kai vedusiems gresia skyrybos	Dr. D. R. Pace	204
JAUNYSTĖ: Džiaugiuosi, kad religija gyva Moksleivės		209
Velniai ir Vokietijos studentai, Studentai nerimsta A. L.		210
SPAUDOJ	* * *	212
ANAPUS	Paruošė M. Banėnas	214
KNYGOS: Pr. Alšėno "Martynas Jankus" . . K. Pažėraitė		216
ATGARSIAI		219

Šio numerio iliustracijos: Z. Sodeikienės piešinys ir kolažas (I viršelio psl.); Alg. Kezio, S. J., fotografijos "Jaunimas" (177, 181, 185, 189, 190, 205); R. Arbaitės tapybos darbai (207-208); Jaunimo Centras Čikagoje (220; nuotr. Alg. Kezio, S. J.).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60638. U. S. A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 58th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40¢. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

NĖRA KO STEBĖTIS, kad techniškai, socialiniai ir idėjiniai sparčiai besikeičiančiame pasaulyje jauni tiesiog nerimsta. Ar jie tiems, kurie po jų ateina — savo jaunesniems broliams ir seserims — kruopščiom pastangom pastatys geresnį pasaulį, ar sugriaus ir tą, kuris iki šiol sunkiu darbu buvo pastatytas? Šviesesnė ateitis didele dalimi priklauso nuo vyresniosios ir jaunesniosios kartos tarpusavio pasitikėjimo, kuris būtinas ant praeities gėrio pamatų dar geresnei santvarkai sukurti.

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

LIET. LAISVĖS KOVOS METAI
Vol. XIX, Nr. 5 GEGUŽIS-MAY

STEBINT ir SVARSTANT

- **Lietuviai studentai**

Šiame "L. L." numeryje daug kalbama apie pasaulio jaunimą bei jame pasireiškiančio neramumo apraiškas. Lietuvių jaunimo specialios problemos čia tik kur-nėkur užsimeramos; jos bus svarstomos atskirai ateity.

Vis dėlto norisi stabtelėti ties *Aidų* vasario nr. pasirodžiusiu E. Makaitytės 1967. XII. 29-31. Baltimorėj įvykusio Lietuvių Studentų Sąjungos suvažiavimo aprašymu, atskleidžiančiu lietuvių studentų nuotaikas.

Remdamasi faktu, kad į suvažiavimą atvažiavo beveik 200 studentų, o "į kai kurias diskusijas atvyko vos 15 studentų ("o jeigu į pagrindines paskaitas atvykdavo 1-30, buvo gerai"), aprašymo autorė suskirstė studentus į mažumą sudarančius "aktyvistus" — "mąstančius studentus" ir "daugumą studentų, ypač jaunesnio amžiaus, atvykusių į Baltimorę visų pirma pasilinksminti".

Aktyvistai "savo esminiais įsitikinimais, savo antikomunistiniu ryžtu bei tikėjimu demokratiniiais principais mažai kuo skiriasi nuo tėvų... Jie giliai susirūpinę tiek lietuvių kultūros išlaikymu ir tolimesniu išvystymu užsienyje, tiek pačios Lietuvos politinė padėtimi". Didžioji gi dauguma aktyvistų keliamom problemom "nesirūpino", nes jie atvažiavo "visų pirma (o gal vien tik?) pasilinksminti... Turime džiaugtis, kad jie dar nori su lietuviais linksmintis".

Nors iš studentiško solidarumo pastaruosius pateisindama, E. Makaitytė reikšmingai pastebi, kad "studentai-aktyvistai jau pradeda suprasti, kad jų pagrindinis uždavinys — ne ryšių su vyresniais nagrinėjimas, o ryšių su jaunesniais tvirtinimas".

Šis veikliųjų studentų ryžtas, jei tikras ir tvirtas, yra labai sveikintinas. Jis tikrai būtų naudingas tiek studentų, tiek platesnei visuomenės veiklai. Bet tada aktyvieji studentai atsistoja prieš labai konkretų klausimą: kaip stiprinti ryšius su jaunesniaisiais

studentais, kurių dauguma dalyvauja suvažiavimuose ar organizacijose vien tik "su lietuviais pasilinksminti" ir kurie gali greitai pasitraukti, jei kur kitur bus linksmiau?

- **Bažnyčia Europoj ir kitur**

Burundi, Afrikos misijų krašte, kurio 60% gyventojų priėmė katalikybę, pastebimas pirmųjų krikščionių uolumas: mišiose — po 3,000 žmonių, komunią dalinama ištisą valandą, entuziastingai lankomos katekizmo pamokos.

Italijoj katalikai pasauliečiai yra "besitęsiančiame nukrikščionėjimo procese" — taip savo pranešime teigė arkivysk. Castello krašto vyskupų konferencijoje.

Ispanijoj, susikirsdami su diktatūriniu valdžia, jauni katalikai siekia demokratijos ir darbininkų būklės pagerinimo. Vyskupams be demokratiškų rinkimų paskyrus sau patikimus Katalikų Akcijos vadus "išvengti konfliktų ir problemų", kilo nepasitenkinimas. Jaunieji Katalikai Darbininkai paskelbė atsiskirsią nuo Katalikų Akcijos.

Vatikane — dar daugiau moterų... tik vis dar vienuolės: Paulius VI paskyrė šešias moterų vienuolių ordinų generalines vadoves patarėjomis Kongregacijoj vienuolių reikalams.

Olandijoj vyskupai ėmėsi iniciatyvos apklausinėti visus kunigus apie jų darbo prasingumą bei argumentus už ir prieš celibatą (nevedimą).

- **... ir komunistų kraštuose**

Rytų Vokietijoj visose bažnyčiose kovo 3 d. skaitytame laiške vyskupai pasisakė prieš religijos varžymus, pastebimus naujai svarstomam konstitucijos projekte.

Lenkijoj kardinolas Wyszyński paskelbė Bažnyčios Pavojuje Metus, kurių kiekvienas mėnuo skiriamas atsisipirti prieš specialų pavojų, kaip ateizmą, supasaulėjimą, alkoholizmą. Toks "negatyvumas" gal nepatiktų ir kai kuriems krikščionims, tenorintiems pozityvių kelių, bet ypač nepatiko

lenkų komunistams, kurių laikraštis *Głos Pracy* kardinolui primetė "inkvizicijos dvasią" ir tariamai "naujo karo paskelbimą ateizmui".

Čekoslovakijos komunistinei valdžiai demokratėjant ir tampant nepriklausomesnei nuo Sovietų Sąjungos, nemaža suvaržymų Bažnyčiai panaikinama. Dar per anksti spręsti apie tolimesnes pasekmes, bet Pragos arkivyskupijos apaštališkasis administratorius vysk. F. Tomasek pagrįstai pareiškė: "Mes jau nebesam tylioji Bažnyčia".

Kaip matome, Čekoslovakijoje Bažnyčios padėtis gerėja, Lenkijoje ir Rytų Vokietijoje Bažnyčia kelia valdžiai prieštaraujančią balsą. Komunistų į Sovietų Sąjungą įjungtoje Lietuvoje apie tai negalima nė svajoti. Nors naujas vyskupas neseniai konsekruotas, bet ten Bažnyčia tebėra, kaip buvus — tylioji.

- **Ekumeniniai ir neekumeniniai įvykiai**

Maltos saloj įsteigiama Krikščionių Taryba, kurios pirmas uždavinys yra organizuoti susirinkimus išaiškinti ekumeninio sąjūdžio prasmę.

Kanadoje: 7 metus gyvavęs ekumeninis centras Toronte uždaromas. Jos steigėjo kun. Gregory Baum teigimu, ekumenizmas Kanadoje tiek paplitęs, kad toks centras jau nebereikalingas.

Jugoslavijoje: sienoj tarp ortodoksų serbų ir katalikų kroatų buvo padarytas mažas plyšelis, pasikeičiant pamokslais Krikščionių Vienybės oktavoje.

Katalikų, ortodoksų ir protestantų atstovai, susirinkę Paryžiuje kovo mėn., nutarė, kad, nors Pasaulio Bažnyčių Taryba "principiniai" yra atvira visoms bažnyčioms, tačiau šiuo metu nebūtų "patogu" Katalikų Bažnyčiai į ją įstoti, nes ji savo dydžiu galėtų prislopinti mažesnių bažnyčių pradėtą tarpusavį dialogą. Šis sprendimas nelietė atskirų kraštų Bažnyčių Tarybų. Kaip tik tuo pačiu metu Suomijos ir Olandijos katalikai įstojo į savo kraštų Bažnyčių Tarybas.

Graikų ortodoksai pranešė boikotuosią Uppsaloje įvyksiantį Pasaulio Bažnyčių Tarybos suvažiavimą dėl dviejų priežasčių: 1) Taryba reiškia nepasitikėjimą Graikijos vidaus politika, 2) Švedija (kur vyks suva-

žiavimas) remia graikų dabartinės valdžios priešus.

Anglijoje bendros religinės pamaldos tarp anglikonų ir katalikų buvo palankiai priimtos, nors pasitaikė ir išimčių: pvz. anglikonų primatui arkivysk. Ramsey įžengiant į katalikų katedrą pasakyti istorijoje pirmo tokio pamokslo, buvo šaukiama: "Išdavike,... Jėzus išgano, Roma pavergia", o katalikų arkivyskupui įeinant į anglikonų Glasgow katedrą, buvo reikalaujama: "Išsinešdink iš mūsų bažnyčios... Su popiežium tu eisi į pragarą".

Iš šių pranešimų aiškėja, kad ekumeninis sąjūdis žengia į priekį: kai kur, esant priešiškom sąlygom, daromas vos pirmas plyšys sienoj (pvz. Jugoslavijoje), kitur (pvz. Maltoje) — pirmi ramūs žingsniai; dar kitur (pvz. Anglijoje) jau žengiama toliau, nors ir čia, kaip ir visur, pasitaiko gyvenančių ne 1968, bet 1568 metais.

- **Beprotystės**

Gavėnios pabaiga, o ypač pats priešvėlykinis laikotarpis, rodos, turėjo pasižymėti rimtimi, bet šįmet — bent JAV — jis buvo pernelyg pritvinkęs beprotystėmis.

Pirmoji beprotystė — tai Martyno Liuterio Kingo nušovimas, kurį pats popiežius Paulius VI pavadino "bailišku ir pasibaisėtinu nužudymu... to krikščioniško pamokslininko, kuris skelbė, kaip gerinti negrų žmogišką ir pilietinę būklę Amerikos krašte".

Antroji beprotystė — išsaukta pirmosios: negrų riaušės, plėšikavimai, deginimai ir šaudymai Vašingtone, Čikagoje, Detroite ir kitur — vis tariamai gedulo vardan. Tačiau, pačių negrų vieno vado tvirtinimu, riaušinių tarpe nesimatė nei vieno liūdno veido. Viso to smurto beprotiškumo vaizdžiausias įvykis: Čikagoje vienas negras šaudytojas, šaudydamas į kitus, nušovė savo seserį. Ir kyla mintis, ar Kingo žudikas nepadarė kažką panašaus.

Beprotystė naikinti ir žudyti. Tai nieko neišsprendžia, tik palieka lavonus, degėsius, griuvėsius, baimę ir neapykantą. Ir Kingo nužudymas padėtų tik apsunkinti: yra beveik tikra, kad po jo ateina smurto propaguotojai. O tai neduoda pagrindo optimistiškam problemos sprendimui.

Jaunimas nepastoviam pasaulyje

Koks jis? Šalia oro ir politikos, jaunimas šiandien yra, tur būt, populiariausia dienos tema. Ir tai nenuostabu, nes jaunimas yra gyvenimo veidrodis. Jame mes ryškiai matome praeities klaidas, dabarties netikrumus ir ateities viltį. Jis sudaro didžiausią šio krašto gyventojų grupę. Todėl normalu, o kartu ir būtina, kad mes kalbėtume apie jaunimą, jį pažintume ir bandytume suprasti jo siekimus, norus, problemas bei nuotaikas.

Kokie jo norai? Nors jaunimo tema ir yra populiari, tačiau mūsų aplinkoje ji dažnai svarstoma sensacijų ir netikėtumų fone, o ne tikros kasdieniškos realybės žvilgsniu. Užsiminus apie jaunimą, dažnai pro mūsų minties ekraną praskrieja tokios sąvokos kaip hippies, ilgi plaukai, gėlių žmonės (*flower people*), narkotikai, LSD, laisvas lytinis gyvenimas, demonstracijos, garsi triukšminga muzika, spalvų mišinys drobėje ir pan.

Kokia jo ateitis? Visa tai mus gąsdina ir sukelia nerimo jausmą. Kodėl toks šiandieninis jaunimas? Kur jis eina? Kokia jo, o kartu ir mūsų ateitis? Tai, kas charakterizuoja šiandieninį jaunimą, tam jaunimui nėra didelės problemos, o gal jis visiškai tai nelaiko problemomis. Visi aukščiau minėti reiškiniai yra tik šiandieninės jaunimo nuotaikos apraiškos — tai augimo ir brendimo blaškymasis. Vyresnieji šiuos reiškinius laiko problemomis, o jaunesnieji juos vadina išgyvenimais. Tarp kitko, visa tai dažniausiai apima tik mažumą, o ne didžiumą šiandieninio jaunimo.

Kai visa aplinka alsuoja įtempimu, netikrumu, ieškojimu, tai ši dvasia atsispindi ir jaunimo gyvenime. Senos tradicijos pakeičiamos naujomis idėjomis, šimtmečiais nusistovėję tiesos tampa istorijos aukomis, ir nauji keliai, siekią artimesnio žmogaus su žmogumi bendravimo, tampa dienos reikalavimais. Į praeitį žiūrima kritiškėmis akimis, ir žmogus pasijunta daugiau ir daugiau atsakingas už savo ir savo brolių veiksmus.

Šioje aplinkoje auga ir jaunimas. Jis gyvena labai nepastoviam pasaulyje, pats dar būdamas labai nepastovus savo brendimo metais.

Vaclovas Kleiza

Šiame ir sekančiame "Laiškų Lietuviams" numeryje žvelgiame į nepastovų jaunimą nepastoviam pasaulyje. Šio nr. 182 psl. sesuo M. Ignė iš dainų sprendžia, "kaip jaučiasi šių dienų jaunimas", o Vaclovas Kleiza aptaria dabarties jaunimo charakteringiausią sąjūdį straipsniu:

"Hippies — pasaulio keitėjai ar keistuoliai?" (184). Jaunimo dvasia atsispindi Z. Sodeikienės sukurtame viršelyje, R. Arbaitės dailėje (207-208), jaunimo poezijoje (187, 193, 197, 200) bei aprašymuose apie studentų neramumus (210, 212). Šios temos aidų yra ir kituose skyriuose —

Stebint ir svarstant, Spaudoj ir Anapus. *Apie jaunimą ir religiją bus plačiau rašoma birželio numeryje, bet jau ir šio nr. 209 psl. pastebime, kaip kaitą gyvenimo būtinybe pripažinęs jaunimas džiaugiasi permainomis Bažnyčioje. — Red.*

KAIP JAUČIASI ŠIŲ DIENŲ JAUNIMAS?

SESUO M, IGNE

Šių dienų pasaulio jaunimas gimė karo laikotarpyje ar tuoj po karo, o mūsų, lietuvių, jaunimas — tremtyje. Tėvų baimė karo ir visi kiti išgyvenimai nejučiom perėjo į jaunuolio psichologiją. Politinė komunizmo santvarka, atominės bombos, valstybiniai įstatymai, kurie uždraudžia melstis mokykloje, nerimas tarp mokyklų ir bažnyčios, civilinių teisių sąjūdis — visa tai turi didelės įtakos į jaunuolį. Pasikeitė ir šeimos santvarka. Vis daugiau ir daugiau moterų-motinių dirba, vaikai daugiau palikti vieni; namuose vis mažiau susikalbėjimo — komunikacijos; viskas paskubomis padaryta, viskas gatava — net maistas — "T. V. dinners" ir pan. Jaunimas gauna daugiau pinigų, mažiau padeda namuose, liuksusas — visų priimtas dalykas. Visiems rūpi materialinis gerbūvis. Menas, literatūra, muzika liudija savo stiliumi visą dabartinį chaosą, tempą, skubotumą.

1957 metais Rusijos Sputnikas sukėlė furorą. Mokslas pasidarė visiems svarbiausias faktorius sėkmingam gyvenimui. Jaunimas perėjo į gamtos mokslus, ir humanitariniai mokslai paliko šalia. Technologijos revoliucija taip pat įsibrovė: kompiuteriai, elektroninės mašinos ir pan. pakeitė darbo gyvenimą.

Tuo pačiu metu visi esame moralės, mandagumo ir vertybių pasikeitimo liudininkai. Laikoma paprastu reiškiniu, jeigu mokyklose knygas vagia, aprašo, nusirašo per egzaminus; svarbu prisipumpuoti žinių, bet ne būtinai viską suvirškinti.

Kaip jaunimas reaguoja į visa tai? Visos naujovės ir išradimai dabartiniam jaunimui — kaip kasdieninė duona. Žiūrint į suaugusiųjų gyvenimą, nedaug kas jaunimui labai imponuoja ar atrodo vertinga. Iš nuobodumo ar pykčio imasi savaip bandyti ir su-

Jie vieniši, ieško meilės
ir neranda prasmės

rasti kitas vertybes. Egzistencializmo srovė perėjo; noras savo paties vidų geriau suprasti ir išgyventi per dirbtines priemones — drugs, L.S.D., marijuana, alkoholi ir pan. jaunuolį įvedė į iliuzijos gyvenimą. Jaunimo bandymai parodo, kad jie ieško dabar ko nors giliau negu tik materijos. Nors statistikos rodo, kad per metus paaugliai (teenagers) išleidžia 14 bilijonų dolerių pramogoms ir įvairiems pirkiniams.

Tačiau knygoje "The Troubled Generation" psichoanalistas Wittenberg sako, kad dabartinis jaunuolis yra pasiruošęs visa tai atmesti ir tikrai giliai savęs ieškoti; save pažinti, tikras vertybes atkasti. Nebepasitiki suaugusiųjų pasauliu, skeptiškai žiūri į visą praeitą generaciją ir ieško priemonių padaryti savo gyvenimą vertingesnį, geresnį ir turtingesnį. Tai duoda daug vilties, ir todėl svarbu daugiau dėmesio kreipti į jaunuolį, kad jis tai įvykdytų, eidamas teisingu keliu.

Jaunimo tarpe yra labai paplitusios dainos. Jos išreiškia ir kartu ugdo jaunime tas pačias nuotaikas. Tos dainos veikia ir lietuvių jaunimą daug daugiau, negu tėvai ar kiti vyresnieji supranta.

Kas tose dainose išreiškiama? Vienišumas, meilės ieškojimas ir prasmės neradimas.

VIENIŠUMAS

Paimkime keletą charakteringų dainų pavyzdžių (pirmiausia pateiksime dainas anglų kalba, kad būtų galima geriau pajusti dainos dvasią ir nuotaiką; paskui — vertimą).

*I am alone
I am a rock, I am an island.
And a rock can feel no pain.
I've built walls,
I have no need of friendship,*

Friendship causes pain.

(Simon and Garfunkel)

As esu vienas.

As esu uola, as esu sala.

Uola nejaučia skausmo.

Pastačiau sau sienas,

Man nereik draugystės.

Draugystė atneša skausmą.

All the lonely people,

Where do they all come from?

All the lonely people,

Where do they all belong?

(Beatles)

Visi vieniši žmonės,

Iš kur jie atsirado?

Visi vieniši žmonės,

Kamgi jie priklauso?

Pirmoj dainoj kalbama apie save, savo vienišumą, kuris yra laisvai pasirinktas, norėtas, nes nebenorima skausmo, kurį atneša draugystė su kitu. Antroj dainoj kalbama apie visuotinį vienišumą, kuris patiriamas visų žmonių. Dar kitoj Simon ir Garfunkel dainoj išreiškiama priežastis, kodėl žmonės jaučiasi vieniši. Joje kalbamasi su "tamsa, mano senu draugu", apie tūkstančius "žmonių, kurie šneka, nieko nepasakdami, ... kurie girdi, nieko nesiklausydami". Visuotinis vienišumas kyla iš visuotinio nesusiklausymo ir nesusikalbėjimo.

MEILĖS IEŠKOJIMAS

Antras bruožas — meilės ieškojimas. Jis kyla taip pat iš vienišumo. Jaunimas meilės trokšta — aišku, ne tik emocinės, bet ir proto, valios meilės. Ypač tos meilės, kur žinome, kad esame mylimi dėl to, kas mes esam — su visom klaidom ir ydom. Jaunimas atskiria tikrą nuo netikros — phoney — meilės. *Time* žurnale buvo straipsnis: "Sing love, not protest". Mini, kad dabartinės dainos išreiškia ne protestą prieš rases, karus ar politiką, bet visos perėjo į vidų — į sielos gelmes — kur individas save pamato, kitą pamato ir mėgina dialogą vesti tarp jų dviejų. Filmai ir knygos yra pilnos meilės ieškojimo. Jei kalbama ir minima, reiškia, kur nors trūkumas yra.

Hippie generacija irgi tą patį liudija — nežiūrint, ar sutinkam ar nesutinkam su jų filosofija ir pareiškimo būdais — jie yra su-

interesuoti meile, bendruomene ir bendrai dvasios išgyvenimais (nors ne tom priemonėm visa to ieško). Jiems ne taip svarbu materialinės gėrybės, kaip vyresniųjų kartai.

PRASMĖS NERADIMAS

Jaunimo nuotaikose pastebimas ir klausimas apie save, ieškojimas tikslo ir prasmės. Tai atsispindi ir dainose:

Where am I going and

What will I find,

What's in this grab bag I call my mind?

Where am I going?

Why do I care?

Run where it's foul,

Run where it's fair.

No matter where I run

I meet myself there.

Looking inside me

What do I see?

Anger and hope and doubt!

What am I all about?

(Streisand)

Kur aš einu ir

Ką aš rasiu?

Kas yra šiame maišelyje,

kurį vadinu savo protu?

Kur aš einu?

Kodėl man tai rūpi?

Bék, kur purvina,

Bék, kur švaru!

Kur tik bėgu,

Ten save randu.

Žvelgdamas savo vidun,

Ką aš matau?

Pyktį, viltį, dvejonę —

Kas esu aš?

*Who am I? I walk along and wonder
who am I?*

I close my eyes and I can fly and

I escape from all this world

All the dreams that I believe in

let me down.

(Petula Clark).

Kas aš esu? Keliauju ir stebiuos:

Kas aš esu?

Užmerkiu akis, ir galiu skristi,

ir pabėgu iš šio pasaulio!

Visi sapnai, kuriais tikiu,

apvilia mane.

(žr. sekantį psl.)

HIPPIES – PASAULIO KEITĖJAI AR KEISTUOLIAI?

Kas jie, ko jie siekia ir kokiomis priemonėmis

VACLOVAS KLEIZA

“Gyvenimo filosofija”, skyrelį parengė Aldona Jankauskaitė

I aplinkos statomus reikalavimus jaunuolis gali reaguoti dvejopai: juos priimti ir su jais susigyventi, arba jų atsisakyti ir pasipriešinti. Vienas šiandieninio jaunimo sąjūdis, kuris stengiasi paneigti savo aplinkos vertybes bei įtakas, yra žinomas hippies vardu. Hippies išėjo kaip reakcija prieš vidurinės klasės vertybes bei gyvenimo būdą. Juos ypatingai išpopuliarino sensacijų bei naujenybių ieškanti šio krašto spauda. Dėl to mes matome šio sąjūdžio nemažą įtaką ir kai kurias gyvenimo sritis, pvz. muziką, meną ir pan.

GYVENIMO FILOSOFIJA

Kas tie hippies yra ir kokia jų gyvenimo filosofija? Daugelis galvoja, kad jie yra slum (lūšnynų) augintiniai. Anaipol ne. Daugumas jų yra baltosios rasės, pasiturinčių tėvų vaikai. Maždaug 17-25 m. amžiaus. Lankę kolegiją. Jie paliko namus ir mokslą, kad prisijungtų prie hippies! Yra jų tarpe ir

jaunesnių — 12-15 metų. Tai vaikai, pabėgę nuo tėvų ir iš mokyklos. Juos vadina bebbop.

Hippy judėjimas nėra organizuotas ir neturi vado. Jie neturi jokių politinių tikslų. Jie yra nusistatę prieš materialinių vertybių krovimą, sunkų darbą, pinigus, nuosavybę, prieš tėvo ir motinos valdžią. Jie sako, kad materialinių vertybių krovimas ir jų išlaikymas atima gyvenimo džiaugsmą, nerūpestingumą, sukelia pavydą ir neapykantą žmonių tarpe. Jie nori skleisti meilės ir misticizmo idėjas. Jie sako, kad visi žmonės yra panašūs. Tad reikia visus mylėti, ar jie būtų draugai ar priešai. Jie nusistatę prieš smurtą, karą. Juos dažnai mes matome demonstracijose prieš karą. Jie nėra agresyvūs, nes laikosi Gandžio idėjų. Jie sako, kad reikia leisti žmogui gyventi pagal savo įsitikinimus. Reikia mylėti gamtą, gėles ir stengtis atversti žmones prie meilės, grožio. Kad būtų laimingas, reikia pabėgti nuo išori-

KAIP JAUČIASI JAUNIMAS (iš 183 p.)

Šiose dainose matosi rūpestis savimi, savo gyvenimu. Suskamba ir savo sapnais nusivylimo gaida. Klausimas vis lieka tas pats — apie save ir savo prasmę.

Panašiai išreiškiama ir jaunimo populiarioj J. D. Salingerio knygoj “Catcher in the Rye”, kurioj aprašomas šešiolikmetis, ieškąs, bet gyvenime nerandąs savo vietos — kurį kiti tik pastumia, nesistengdami suprasti.

* * *

Žymus katalikų rašytojas McCall rašo, kad “jauniems žmonėms reikia mūsų pasiti-

kėjimo ir nuolatinio paskatinimo. Jei to nebus, rezultatai bus tragiški”.

Vyresnieji jaunimu pasitikėti ir jį paskatinti gali tik tada, kai giliai jaučia jaunų žmonių pagrindines nuotaikas: vienišumą, meilės norą ir neradimą prasmės.

Betgi ir patys jaunuoliai, tik suvokdami šias savo nuotaikas, gali pradėti suprasti ir save, ir savo paskirtį.

Sesuo M. Igne — Marijošiūtė yra su jaunimu organizacijose bei vasaros stovyklose daug dirbanti Nekaltai Pradėtosios Marijos Kongregacijos vienuolė Toronte.

nio pasaulio ir pažinti save, savo vidaus pasaulį. Kaip matome, jų idėjos yra paskolintos iš Kristaus, Asyžiečio, Budos, Gandžio, Thoreau.

Gal būtų gerai, kad tuo tik baigtųsi. Idėjos nėra blogos. Bet *mistinei* nuotaikai sukelti, nuo išorinio pasaulio pabėgti ir geresniam savęs pažinimui pagilinti, jie vartoja svaiginančias ir haliucinacijas sukeliančias žoles bei chemikalus: marijuana, L.S.D., Methedrine ir kt. Specialistų teigimu, šie svaigalai, o ypač L.S.D., yra sveikatai kenksmingi, o kai kuriais atvejais ir labai pavojingi.

Pasaulio istorija rodo, kad progresas vyksta tik darbščių, kilnių ir ryžtingų žmonių pastangomis. O iš to, ką skaitėme, matome, kad hippies nori pabėgti iš šio pasaulio ir rūpesčių ir pasinerti vaistų ir narkotikų sukurtame pasąmonės pasaulyje.

Argi pabėgėliai gali vadovauti ir kurti, nors jie ir būtų idealistai?

GALIMA ĮTAKA

Stebint hippies sąjūdį, išryškėja keli momentai, kurie, mano supratimu, gali turėti tam tikros įtakos ateičiai.

Šiandieniniame pasaulyje žmogus stipriai pervertina materialines gėrybes ir joms suteikia ypatingos reikšmės. Mes pradėdami asmenį matuoti pagal jo turimus išteklius. Hippies tai smerkia ir teigia, jog žmogus laimę ras ne naujame name ar naujo medelio mašinoje, bet ugdydamas ir kilnindamas savo asmenybę drauge su kitais, panašiai galvojančiais asmenimis.

Prasidėjus industrinei revoliucijai, kūrybiniu atžvilgiu žmogus vis labiau ir labiau tampa žiūrovu, o ne aktyviu dalyviu. Tas labai stipriai pastebima šiame krašte, kur menas bei sportas tampa profesionalų pasireiškimo dirva. Ligi šiol ši problema buvo mažiau juntama ir pastebima, bet ateityje ji gali stipriau išryškėti, nes darbo valandos mažės, o laisvalaikis ilgės. Ar žmogus pasitenkins, būdamas vien tik žiūrovu?

Hippies savo esme paneigia profesionalizmą ir kelia kiekvieno žmogaus asmenišką pasireiškimą bei išgyvenimą. Tas labai ryškiai pastebima jų gyvenime, kur žmonės spontaniškai dainuoja, šoka, tapo, dažniausiai nesekdami jokio pavyzdžio, o tik pasi-

tenkindami savo asmenišką intuiciją. Pavojus yra tas, kad kai kuriais atvejais šis grįžimas į primityviškumą gali sužlugdyti kūrybinį talentą. Bet faktas, kad asmeniškai laisva išraiška yra viena stipriųjų sąjūdžio vertybių, suteikia tam tikros reikšmės ateičiai.

Modernus žmogus gyvena stiprioje ateities įtakoje. Visa tai, ką jis daro ar planuoja, pirmiausia turi atsakyti į klausimą, kiek tai turės įtakos ir naudos ateičiai. Tačiau jaunimas dažnai tuo pradeda suabejoti. Kam ruoštis kuriam nors darbui ar profesijai, jeigu po keliolikos metų tuos darbus atliks mašinos ir kompiuteriai? Kodėl planuoti ateičiai, jei visi planai vieną dieną gali pranykti atominių dulkių sūkuryje?

Hippies gyvena šiai dienai. Labai nedaugelis jų nešioja laikrodžius, nes laikas pasidaro neaktualus. Gal dėl to jie ir taip lengvai priima narkotikus, ypač LSD, nes jiems tai suteikia tuo momentu dvasinį ir emocinį pakilimą, pilnutinį išgyvenimą (*ful happening*).

Taigi, hippies sąjūdyje yra ir gero ir blogo. Iš vienos pusės, mes matome jo atvirumą naujoms idėjoms, atsisakymą bet kokių biurokratinių suvaržymų ir reikalavimų, pasibaurėjimą bet koku žiaurumu ir savęs sutapatinimą su tais, kurie yra išnaudojami ir nuskriausti. Iš kitos pusės, šis sąjūdis mumyse sukelia pasipiktinimą LSD bei kitų narkotikų vartojimu, didėjančių lytinių ligų plitimu, nehygieniškumu ir savo laisvumu bei stoka bet kokios atsakomybės santykiuose su kitais asmenimis.

ATEITIS

Sociologų teigimu, šis sąjūdis turi giliai įleidęs savo šaknis į šio krašto visuomenę. Jaunimui kasdien yra statomi vis didesni ir didesni reikalavimai. Netrukus magistro ar daktaro laipsnis bus tas pats, kas prieš 20 metų buvo gimnazijos diplomas. Tuo pačiu jaunuolis ilgiau ir ilgiau lieka priklausomas nuo tėvų ir netampa savarankišku piliečiu. Kartų konfliktas paaštrėja. Dėl to sociologai sako, kad galime tikėtis, jog vis didesnis ir didesnis jaunuolių skaičius pasitrauks iš aktyvaus gyvenimo, papildydami hippies eiles. Tiesa, sąjūdis greičiausiai įgaus kitas formas ir gal net jo tikslai pasi-

keis, tačiau šiandien dar yra per anksti pramatyti pilną jo įtaką ateičiai.

Tačiau įdomus tas faktas, jog šiame sąjūdyje atsiranda tam tikras tęstinumas. Kam teko skaityti šios savaitės *Time* žurnalą, tai pastebėjote, jog jau mes turime Yippies — 1968 metų hippies versiją. Tai *Youth International Party* sutrumpinimas. Tai yra 25-35 metų amžiaus asmenys.

MĄSTYMO SĄJŪDIS

Naujas sąjūdis, kylas jaunimo tarpe, tačiau randas nemažą pritarėjų skaičių ir vyresniųjų gretose, yra mąstymo (*meditation*) sąjūdis. Kai kuriais atvejais jis pakeičia hippies, tačiau daug didesnės reikšmės jis turi kaip LSD pakaitalas. Tuo pačiu ir socialine plotme jis darosi priimtinas, net, sakytčiau, sveikintinas ir pozityvus reiškinyssavo esmė.

Jo pradininku ir svarbiausiu populiariautoju šiame krašte yra indų dvasininkas Maharishi, apie kurį šių dienų spauda nemažai rašo. Gal ne tiek apie jį, kiek apie tas Hollywoodo žvaigždes, kurios siekia jo pagalbos. Kiekvienas mąstytojas paskiria keliolika minučių rytą ir vakarą mąstymui — susikaupimui. Tam yra išdirbta tam tikra technika, kurią mąstytojas turi išmokti. Mąstymo rezultatai yra įdomūs tuo, kad asmuo gali išgyventi panašią sensaciją kaip LSD vartotojas. Šiuo atžvilgiu sąjūdis yra pozityvus ir priimtinas, nes jis pakeičia narkotikus, kurie dažnai neigiamai veikia į žmogaus nervų sistemą. Įdomu tik tas, jog tiek šis, tiek kiti sąjūdžiai beveik niekuomet neužsimena apie Dievą. Jis yra, bet mes apie Jį nekalbame.

Paklauskime, ką sako jaunimas, apsisprendęs už mąstymo sąjūdį:

Vienas studentas džiaugiasi: "Tuoju po savo įsijungimo į mąstymo sąjūdį, nusikirpau savo ilgus plaukus, grįžau pas tėvus, susiradau darbą ir vėl užsiregistravau universitete ateinančio rudens kursams".

Harvardo universiteto studentas rašo: "Mano pažymiai dabar daug geresni. Tai tik viena išdava iš mano mąstymų sesijų. Aš jaučiuosi daug ramesnis, tikresnis. O, tiesa, ir mano biliardo žaidimas stipriai pagerėjo."

"Ar jūs galite tikėti", aiškina trečias stu-

VAIDINIMAS

LAIMA ŠVĖGŽDAITĖ

Gyvenimą suvaidinti reikia genijaus!

*Ant pasaulio scenos
Aktoriai griuvinėja,
Artistės žiovauja,
Muzikantai dykinėja ar triukšmauja,
O visi kiti
Sustoja i ratelį,
Kurio vidury
Tu esi.*

Vaidinimą pastatyti reikia talento —

*Nes didžioje auditorijoje
Blankios minos pergrimuotos
Ir pozos neišdirbtos,
O neaiškaus teksto dirbtinumas
Rodo, kad veidai visi kieti
Ir kad stoja skubiai į ratelį,
Kurio vidury — tu viešas marionetai
— Dar esi!*

Kasdieniniam pasirodymui reikia ryžto —

*Nes visi lipa atskirus laiptelius,
Skaito brangiais atskirus daiktelius.
Ir žvaigždutės temsta, krinta,
Dingsta scenos vaizdas iš akių.
Greitai baigiasi komedija,
Kurios vidury dar tu esi,
Ir ploja pajacai
Tik vieni.*

dentas, "visi mano draugai nustojo vartoti narkotikus ir pradėjo mąstyti".

Šiuo metu Amerikoje priskaitoma virš 5,000 jaunuolių, priklausančių šiam sąjūdžiui. Ir jų skaičius kiekvieną dieną didėja.

LIETUVIŲ JAUNIMAS

O kaip su mūsų lietuviškuoju jaunimu? Pirmiausia tektų pažymėti, jog mes darome nemažą klaidą, kai kalbame apie jaunimą. Klaida yra ta, jog daugeliu atvejų jaunimas yra sutapatinamas su studentija. Nors ir neturiu tikrų duomenų, bet drįsčiau sakyti, kad bent pusė mūsų jaunimo nestudijuoja.

(Nukelta į 195 puslapį.)

NUOLANKUMAS TIKĖJIMĄ UGDO

Tikėjimą apsprendžiantys veiksniai - III

ALFONSAS GRAUSLYS

Kelti bet kuriuo teigiamu žvilgsniu nuolankumo klausimą mūsų laikais, daugumui gali atrodyti negyvenimiška ir nemodernu. Juk jokia kita dorybė nėra taip blogai šiandien suprantama kaip ši, nes nieko teigiamo nerandama joje. O tačiau gerai suprantas nuolankumas pasilieka ir toliau toji klasikinė bei giliai krikščioniška dorybė, kaip ji didžiųjų dvasinių mokytojų buvo skelbiama visais krikščionybės laikais. Ir šiandien nuolankumas nulemia mūsų krikščionišką tikėjimą bei gyvenimą, todėl "būti nuolankiu ar išdidžiu yra tas pat kaip Dievą savyje turėti arba jo neturėti" (A. Gratry).

KAS YRA NUOLANKUMAS

Prieškrikščioniškais graikų ir romėnų laikais nuolankumo sąvokos, dorybės prasme, nebuvo, nes ir pati dorybė buvo nežinoma ir nepraktikuojama. Lotyniškas žodis "humilis" tais laikais reiškė kažką žemo, menko bei vergiško. Tad nuolankumas yra grynai krikščioniška dorybė, kurią Kristus skelbė žodžiu ir pavyzdžiu.

Reikia pastebėti, kad nors pagonybės nuotaika ir buvo puikybės pilna, tačiau atskiri jos prakilnieji nariai nuolankumo vertę nujautė, ir todėl Sokratas vertino Delfi orakulo išmintį skelbiančią: "Pažink tai, kad esi žmogus, o ne Dievas".

Krikščioniška prasme nuolankumas pasireiškia Dievo ir žmonių atžvilgiais. Dievo atžvilgiu — tai natūrali tvartinio Tvėrėjo aki-vaizdoje priklausomybės pripažinimo padėtis. Nuolankumas — tai atstumo tarp Dievo ir žmogaus pajautimas, kuris žmogų pastato jam derančion tvartinio vieton ir kuris lenkia jį pagarbiai elgtis Dievo atžvilgiu.

Nuolankumas žmonių atžvilgiu liko pažadintas Kristaus pavyzdžio, kuris nusileido iki mūsų žemumo, kad mus gelbėtų ir mums

tarnautų. Šis nuolankumas pasireiškia tarnavimo nuotaika artimiesiems ir tai iš pagarbos Dievui, kurio paveikslas ir panašumai jie sutverti. Atsimenant Kristų, apaštalams prieš Paskutinę Vakarienę nuolankiai kojas mazgojusį (Jon. 13), galime su šv. Augustinu sakyti, kad nuolankumas — tai "dvasinis kojų mazgojimas".

Anot šv. Tomo Akviniečio, nuolankumas yra dorybė, kuri apvaldo dvasią, kad netvarkingai nesiektų didybės; tai savęs, savo ribotumo, bet ir savo vertybės pažinimas; tai nusilenkimas Dievo didybei, bet taip pat ir žmogaus — Dievo kūrinio didybei.

Nuolankumas Dievo atžvilgiu yra ne tik tvartinio priklausomumas nuo Dievo, bet jis grindžiamas ir ta tiesa, kad esame nepastovūs gerame, labiau palinkę į pikta kaip į gerą ir kad dažnai nusidedame. Jei turime gabumų, jie kyla iš Dievo, mūsų prigimties šaltinio. Be Dievo malonės nieko antgamtinio atžvilgiu vertingo, nuopelningo patys iš savęs padaryti negalime. Todėl Išganytojas sako: "Be manęs jūs nieko negalite padaryti" (Jon. 15, 5), o šv. Povilas iš to posakio išveda, kad "mūsų tinkamumas yra iš Dievo" (2 Kor. 3, 5).

Nuolankumas artimo atžvilgiu grindžiamas ta patirtimi ir sąmone, kad didysis krikščioniškos meilės įsakymas be nuolankumo yra neįvykdomas. Juk be nuolankumo nesutramdoma ta puikybė, kuri artimą niekina, užgauna, apkalba bei šmeižia labai dažnai tam, kad pati galėtų iškilti. Be nuolankumo neįmanoma ir kantrybė, kuri pakelia mus užgaunančias artimo ydas bei silpnybes ir be kurios artimo mylėti negalime.

Tačiau pats didžiausias visokio nuolankumo pagrindas yra paties Išganytojo pavyzdys bei jo pamokymai. Juk šv. Raštas sako,

kad "jis, esme būdamas Dievas,... pats save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą, pasidaręs panašus į žmones... Jis pats save pažemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus" (Pilyp. 2, 6-8). Ir todėl jis neieškojęs savo garbės (Jon. 8, 50), neatėjęs tam, kad jam tarnautų, bet kad jis pats tarnautų (Mork. 10, 45), jis galėjo sakyti: "Mokykitės iš manęs, nes aš romus ir nuolankios širdies" (Mat. 11, 29). Jo palaiminimas: "Palaiminti beturčiai dvasioje" (Mat. 5, 3) skiriami ne tik tiems, kurie prie medžia-ginio turto nėra prisirišę, bet ir tiems, kurie nieku, ką jie dvasine prasme turi, nesididžiuoja ir nesiaukština, viską priskirdami Dievui. Per nuolankumą save pažinę ir pasidarę maži savo pačių akyse, jie tartum augalai iš žemės žemumo kyla į saulę, kuri juos ugdo.

NUOLANKUMO VAIDMUO TIKĖJIME

Nuolankumu išsilaisvinę iš pasitenkinimo savimi, iš išsimylėjimo į save, išsilaisvinę iš mūsų pačių, mes atsiveriame Dievui, pasidarome imlūs jo atžvilgiu. Mūsų išdidus "aš" ir Dievas negali drauge gyvuoti mumyse, ir todėl tvarinys savo nuolankumu užleidžia vietą Tvėrėjui. Todėl ir šv. Tomas Akvinietis tvirtino, kad "nuolankumas padaro žmogų imlų Dievui... Nuolankumas paruošia išminčiai".

Šv. Augustinas savo žinomoje maldoje *"Noverim me, noverim Te"* (kad pažinčiau save, pažinčiau tave), leidžia suprasti, kad teisingo savo visokeriopos menkybės pažinimo dėka labiau Dievo didybė suspindi sielai. Tasai šv. Augustino posakis gali reikšti ir tai, kad, pažinę tiesą ir prisipažinę per nuolankumą prie tiesos savyje, priartėjame ir prie Dievo, visos tiesos šaltinio. Gyvenimiškoji savęs pažinimo tiesa šaukiasi antgamtinės tiesos. Todėl ir "Kristaus Sekime" sakoma: "Kuklus savęs pažinimas yra tikresnis kelias į Dievą, negu gilūs moksliniai tyrinėjimai. Jei aš nusizėminu,... tavo šviesa apšvies mano širdį".

Patį krikščionybę ir jos didžiosios tiesos — tai Dievžmogio nuostabaus nuolankumo, kad ir meilės įkvėpto, pasireiškimai. Ar žvelgiame į Dievo Sūnaus įsikūnijimo paslaptį, per kurią jis tampa tartum "vienas iš

mūsų", ar į jo mirties ant kryžiaus (tuo metu labiausiai žeminančios bausmės įrankio) paslaptį ar pagaliau į jo pasilikimą savųjų tarpe eucharistinės duonos pavidalu (t. y., pavirtimą tartum daiktu!), matome vis to paties nuolankumo išraiškas. O ir visą savo gyvenimą Kristus slėpė savo tikrą didybę. Štai kodėl, kaip žengdami į kambarį per žemas duris, turime pasilenkti, taip ir norėdami nuolankųjį Dievą susitikti tikėjimu, turime eiti jo pasitikti nuolankumo keliu. Jono Krikštytojo nuotaika: "Reikia, kad jis augtų, o aš eičiau mažyn" (Jon. 3,30) turi virsti ir mūsų šūkiu, nes Jėzus Kristus ir jo atnešta tiesa tuo labiau gilės mumyse, kuo labiau nuolankumas įsiviešpataus mūsų sieloje.

To negana. Jei krikščioniškasis tikėjimas yra Dievo dovana, jei, anot Kristaus, "nė vienas nepažįsta Sūnaus, kaip tik Tėvas; taip pat ir Tėvo niekas nepažįsta, kaip tik Sūnus ir kam Sūnus panorės apreikšti" (Mat. 11, 27), tai dovanos reikia nuolankiai prašyti ir reikia nuolankumo ją priimti. Iš čia aiškėja maldos vaidmuo tikėjime, tos maldos, kuri pati reikšmingiausia nuolankumo išraiška krikščionybėje. Juk melstis reiškia savo priklausomybę nuo Dievo pripažinti ir pareikšti: "Dieve, tu man esi reikalingas!" Be maldos, be to dažnai reiškiamo nuolankumo Dievo atžvilgiu, negalima tikėjimo malonės gauti nei jos išlaikyti, kaip ir iš viso negalima krikščioniškai gyventi. Kaip reikalingas kvėpavimas gyvybei išlaikyti, taip, anot šv. Augustino, malda yra "kvėpavimas Dievu", kuriame "gyvename, judame ir esame" (Apd. 17, 28) ir kuri mums padeda Dievu gyventi.

Visas krikščioniškas gyvenimas reikalingas nuolankumo, nes jis uždeda pareigų ir įsakymų, kurių reikia laikytis ir klausyti. Nusilenkimas gi dieviškam autoritetui, kuris mums stato reikalavimus ypač Naujajame Testamente, kuris pasireiškia per Bažnyčią ir sąžinę ir kuriam mums reikia paklusti, nėra galimas be proto ir valios nuolankumo. Ir jei "ne visi klusnūs evangelijai" (Rom. 10, 16), tai įvyksta dėl nuolankumo trūkumo.

Kad nuolankumas tikėjimą ugdo ir stiprina, tai įrodo privatūs garsieji Išganytojo ir jo motinos apsireiškimai, dažniausiai įvy-

kę per vaikus ir moteris. Kad vaikai turi daugiau nuolankumo ir todėl imlumo tikėjimo atžvilgiu, apie tai yra Kristus kalbėjęs. Todėl šios vaikų nuotaikos jis iš visų reikalavo, sakydamas: "Jei jūs nesigręšite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę. Taigi kas tik pasižemina kaip šitas vaikas, tas didžiausias dangaus karalystėje" (Mat. 18, 3-4). Ir todėl Liurde, Fatimoje ir kitur Dievo Motina apsi-reiškė vaikams. Įdomu dar yra ir tai, kad žymiai daugiau didžiųjų antgamtinių apsi-reiškimų yra įvykę per moteris, o ne per vyrus. Gal galima tai aiškinti šia prasme, kad vyrų prigimtis, labiau besiveržianti į veiklumą, savim pasitikėjimą, labiau negu moters pasiduoda puikybės nuotakai. Dievas gi "priešinasi puikiems, o nuolankiems duoda malonės" (1 Petr. 5, 5). Moters gi prigimtis labiau pasyvi, labiau priklausoma nuo gamtos įstatymų, pasireiškiančių joje, ir pagaliau moteris, labiau negu vyras gyvendama kitam, t. y. vaikui, mažiau yra išstatyta didelės puikybės pagundai, o jei jos neišvengia, tai toji puikybė tepasireiškia žemiausiu jos laipsniu — tuštybe. Todėl ji gali dažnai būti tuo tinkamesnį Dievo įrankiu, per kurį jis gali pasireikšti pasauliui. Todėl ir didžiausio išaukstinimo žmonių tarpe užsitarnavo toji, kuri save pavadino "Viešpaties tarnaitė" (Luk. 1, 37) ir kuri įtikėjo, regis, neįtikimam angelo apsi-reiškimui, tapdama Dievo Motina. Josios po to sekęs Dievo pagarbinimas — *Magnificat* — tai himnas, garbinąs nuolankumą (Luk. 1, 46-55).

Tais visais nuostabiais išoriniais antgamtiniais apsi-reiškimais ir tais kitais nesuskaitomais vidiniais Dievo apsi-reiškimais sielose nuolat išsipildo nuolankiems taikomi Kristaus pažadėjimai: "Aš garbinu tave. Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad tai (suprask: Kristaus atneštos tiesos paslaptis — A. G.) paslėpei nuo išmintingųjų ir gudriųjų ir tai apreiškei mažutėliams" (Mat. 11, 25). Ar dar prie tų žodžių reikalinga pridėti, kad tie "išmintingieji ir gudrieji" — tai puikuoliai, o tie "mažutėliai" — tai nuolankieji?!

Reikia dar pridėti, kad ne tik nuolankumas ugdo tikėjimą, bet ir pats tikėjimas nuolankumo dorybei mus paruošia. Tad šia prasme reikia suprasti Paskalio mintį, kad

"yra užtenkamai šviesos apšviesti išrinktuosius ir užtenkamai tamsos jiems nuolankumo įkvėpti". Iš to išvada: dalį religinės tiesos mes priimame antgamtinės įsitikinimo malonės dėka, o kitą dalį — nuolankumo dieviškai paslapčiai vedini.

NUOLANKUMO DIDYBĖ

F. Nietzsche, pats puikybės pilnas, ne-kentė nuolankumo. Jis matė jame žmogaus vertybės pažeminimą ir žmogaus silpnumo bei vergiškumo apraišką. Taip žiūri į tą dorybę ir šiandieninis ateizmas. Tačiau mes esame įsitikinę, kad nuolankumas, tasai tikro savęs pažinimo vaisius, yra tiesa, o tiesa negali žmogaus žeminti. Nuolankumas — tai drąsa pasisakyti už tiesą, nors toji tiesa būtų mums nepalanki ir smerktų mus. Tokia tiesa paremta drąsa dvelkia net heroizmu.

Nuolankumas neslopina energijos darbui, nes nuolankusis, sakydamas: "aš nieko iš savęs gero negaliu", drauge pasisako: "aš visa galiu tame, kuris stiprina mane" (Pilyp. 4, 13).

Todėl ir Kristaus nuolankumas gimė iš jo meilės turtingumo. "Jis nužengė iš dangaus, palenktas meilės didumo" (šv. Augustinas). Kristaus žodžiais remiantis: "Jei kas nori būti pirmas, tas bus paskutinis ir visų tarnas" (Mork. S, 34), galima sakyti, kad kelias į didybę eina per nusizeminimą. Tad, suprantama, kodėl ir apaštalas ragina: "Nusizeminkite Viešpaties akivaizdoje, ir jis išaukštins jus" (Jok. 3, 10). Tokio išaukstinimo pavyzdžiai — tai šventieji. Jie suprato, kad kuo didesnis pastatas norima pastatyti, tuo gilesni turi būti pamatai. Siekdami aukštos tobulybės, jie instinktyviai nujautė, kad reikia labai didelio nuolankumo. Ir todėl negalima net įsivaizduoti nenuolankaus šventojo. Kaip vanduo iš giliausių šaltinių yra pats geriausias, taip ir šventųjų gyvenimas buvo pažymėtas giliausiu nuolankumu.

Kaip kiekvieną didybę yra sunku pasiekti, taip ir nuolankumas nėra lengvas. Contardo Ferrini, teisės profesorius, mūsų laikų kandidatas į šventuosius, rašydamas apie Mariją, taip yra apie nuolankumo sunkumą bei garbingumą pareiškęs: "Teisingai sakoma, kad Marija Dievui patiko nekaltumu ir

jį pradėjo nuolankumu. Nuolankumas yra kažkas prakilnesnio už nekaltumą, nes jis yra dvasios nekaltumas... Nuolankumas yra taip pat sunkesnis už nekaltumą, nes baisy sus yra žmogaus palinkimas save garbinti. Kas mūsų yra laisvas nuo to savęs dievinimo?... Kas pasisekimo valandoje atsiminė savo vargingą dvasios nevertumą?" Todėl ir L. Veillot, svarstydamas tikėjimo ir nuolankumo santykį, yra pasakęs, kad "ne tikėti yra sunku, sunku yra nusižeminti".

Tikra prasme dideli ir tikintys žmonės nuolankumą brangino. Jie nebuvo kaip tos iškilusios galvutės (nes tuščios), bet kaip nusvirusios (nes pilnos) javų varpos. Tokie dideli rašytojai kaip Dostojevskis ar Tolstojus nuolankumą garbino. Pirmasis yra pareiškęs, kad "nuolankumas yra didžiausia pasaulio jėga", nes ji visada galų gale laimi. Todėl savo kūryboje jis vaizduoja nuolankius personažus, kaip simpatingiausius, kaip tokius, kurie turi galingos įtakos aplinkiniams. Tik prisiminkime tokius jo romanuose pavaizduotus asmenis, kaip jaunąjį Aliošą, senelį Zosimą, kunigaikštį Miškiną, vargingą nusidėjėlę Sonią ir kitus. Tolstojus gi, tarp kitko, yra mokęs, kad gyventi vien tik savajam "aš" reiškia sugyvuoti; tuo tarpu kai, anot jo, nėra nieko stipresnio už nuolankumą, nes nuolankumas, savęs atsižadėdamas, užleidžia savyje vietą Dievui. Taip jautė tasai didikai, kurie gyveno ir fiziniai dirbo paprasto kaimiečio būdu.

Žinomas anglų katalikų rašytojas G. Greene savo kūryboje yra garbinęs nuolankumą, nes, anot jo, nuolankumas ir tiesa eina drauge, kai tuo tarpu daug melo kyla iš puikybės.

Įdomi yra ir ta nuolankumo nuotaika, kurią yra viešai pareiškę kai kurie didieji muzikai. Gounod senatvėje yra šitaip pasisakęs: "Kai buvau jaunas, pirmą pasisekimą pagautas, pilnas savo vertingumo sąmonės noriai sakiau: Aš. Vėliau, kai labiau subrendau, aš sakydavau: Aš ir Mozartas. Dar vėliau, kai dar labiau subrendau, aš sakiau: Mozartas ir aš. O šiandien, kai mano muzika visur grojama ir garbinama, šiandien aš vien tik sakau: Mozartas".

Kuklus, nuolankumas — tai tartum melsvoji žibutė, kuri taip maža, kad vos akimis

AUGUSTINAS TIJŪNĖLIS

PALAIMINIMAS

*Ūžianti ranka šviesos
spinduliais smeigia
užtemimą tiesos,*

*dulksmeliu veikia,
daigeliams teikia jėgos
išsivynioti, išsiskleisti, išsiskėtoti.*

APVAIZDA

*Apkabinta našlaitėlė vėjo
spinduliais skaisčiai papuošta
rasos atgaivinta linguoja,
niūniuoja:
Jis myli mane.*

pastebima ir surandama, o tačiau ji taip maloniai ir stipriai kvepia.

Susirūpinę savo tikėjimo ugdymu bei stiprinimu, turime susirūpinti ir nuolankumo dorybės ugdymu. Ši dorybė ugdoma kantriu pažeminimų bei kritikos pakentimu. Tie, kurie mus įspėja, pamoko ir kritikuoja, nėra mūsų priešai, bet draugai, kurie mums padeda įsigyti nuolankumo dorybę. Ji ugdoma rūpestingu ir dažnu savo dvasinio stovio nagrinėjimu bei sąžinės sąskaita, kuri parodo mūsų vidaus pasaulį, kurs per daug džiaugsmo bei paguodos neteikia. Ji ugdoma ir ta mūsų nuotaika, kai dirbtinai nesifišuojame, į save žmonių dėmesio atkreipti nesistengiame, kai nieko dėl žmonių akių nedarome. Šitokia nuotaika geriausiai nusakoma "Kristaus Sekimo" žodžiais: "*ama nesciri*" (norėk būti nežinomas).

Susirūpinti nuolankumo dorybe yra svarbu dar ir todėl, kad ji ne tik ugdo tikėjimą, bet taip pat yra esminė dorybė visam mūsų krikščioniškam tobulumui. Ne veltui šv. Augustinas sako, kad "nuolankumas — tai mūsų tobulybė". Todėl net ir nuolankus nusidėjėlis, kuris ryžtasi atgailoti, yra artimesnis Dievui už išdidų šventuolį. ***

"FIDELIO"

MŪSŲ SCENOJE

ANTANAS NAKAS

Gal niekas taip šiltai, jausmingai ir giliai nesugebėjo išvelgti į Beethoveno genijų kaip prancūzų rašytojas ir muzikos kritikas Romain Rolandas. Jis savo veikale, "Jean Christophe", neminėdamas Beethoveno vardo, pavaizdavo genialų kompozitorių nuo vaikystės dienų iki gilaus amžiaus su visais jo troškimais, aistrom, meile, nusivylimais, kančia, likimo pergale ir džiaugsmo triumfu (IX-ji simfonija).

Romantinė muzika 19 šimtmečio gale pasiekė savo zenitą. Richardas Štrausas pradėjo naują muzikoje erą. Tačiau eilė kompozitorių Europoje ir Amerikoje tęsė Beethoveno muzikines idėjas, jas pagražindami įvairiaspalvių stilių žiedais iki elektroninės muzikos bandymų. Gal šiek tiek keista, kad šiame sprausminių raketų, lėktuvų ir atomų skaldymo amžiuje mes domimės romantine muzika, kurios dar, matyt, pilnai nesuskubom įsisavinti ir išgyventi. Beethovenas — šis audringas genijus dar ir dabar patraukia mūsų dėmesį, jo muzika mums sukelia žavesį ir prabyla emociškai ir giliai į mūsų širdis. Dar jo muzikos nenustelbia moderniškų, elektroninių simfonijų garsai ir varpai, skelbiantieji muzikoje naujos gaidynės artėjimą.

Beethovenas pradėjo komponuoti "Fidelio" 1803 m., pačiame savo žydėjime. Užbaigė šią operą 1805 m. Būdamas grynai instrumentalinės muzikos novatorius, jis ne labai mėgo komponuoti vokalinę muziką, kuri jam ne labai sekėsi, nes jis nebuvo pakankamai gerai susipažinęs su operoje statomomis muzikinėmis problemomis. Pirmoji "Fidelio" operos versija vokaliniai buvo parašyta tiek sunkiai, kad ji sudarė daug problemų dainininkams ją išpildyti. Draugų prašomas, Beethovenas sutiko operą perdirbti, pritaikydamas ją daugiau prie sce-

nos reikalavimų. Vokalinėje muzikoje Beethovenas nebuvo joks novatorius. Ypač jam buvo svetimesnė itališka mokykla ir "Singspiel" veikalų žanras, kuriuose personažai scenoje ne tik dainuoja, bet ir kalbasi. Šis žanras buvo labai paplitęs italų mokykloje kai kurių operų scenose. Pasitaikydavo veikalų, kuriuose dramatinis elementas daugiau buvo išryškintas dialoguose, negu muzikoje. "Fidelio" operoje dialogų scenos yra gana ilgos, tačiau mūsų pastatyme jos buvo labai sutrumpintos, vos operos personažams pasikeičiant keliomis frazėmis. Be to, ir garsioji uvertiūra "Leonora" Nr. 3 tarp pirmojo ir antrojo akto buvo išleista. Šia proga noriu priminti, kad "Fidelio" libretas nėra pakankamai gerai pavykęs. Beethovenas nebuvo juo patenkintas. Tik pertaisęs jį keletą kartų, jis ryžosi rašyti operą. Šiai operai jis parašė keturias uvertiūras, kurios visos yra labai vertingos ir dažnai atliekamos koncertuose. Iš jų "Leonora" Nr. 3 geriausia. Mūsų atveju, matoma, ji buvo išleista todėl, kad jos išpildymas reikalauja pilno sąstato simfoninio orkestro, o ne 30 muzikantų, kuriuos mes turėjome. Šios operos komponavimas Beethovenui atnešė daug rūpesčių, nemalonumų ir įtampų. Manoma, kad jis buvo parašęs tris "Fidelio" versijas, daug kartų operą taisydamas, ir vis dar nebuvo ja patenkintas. Pavyzdžiui, Florestano arija antrojo akto įžangoj buvo taisoma net 18 kartų. Beethovenas nebuvo operoje joks novatorius, jei neskaitysi, kad pirmą kartą muzikos istorijoje jis pavartojo orkestre litaurus (timpani), suderintus pamažinta kvinta (2-jo akto įžangoje 14 takte La-Mi bemol).

"Fidelio" operos pastatymas mūsų scenoje su mažomis išimtimis buvo teigiamas reiškinys. Energingos operos vadovybės rūpesčiu, kurios priešaky stovi sumanus ir darbštus pirmininkas V. Juška, šios operos pastatymą iškėlė iš vidutiniškumo ribų į aukštesnį lygį, ką pripažino ir svetimtaučių spauda. Kadangi jų spaudoje buvo gerų atsiliepimų apie operos kolektyvą, tai, manyčiau, mūsų spaudos įvertinimas operos vadovybei nėra reikalingas ir reikšmingas. Dėl to šiame rašinyje nebandžiau smulkiau pastatymo recenzuoti, o tik šiek tiek prisi-

minti išklausytą operą ir patį Beethovoną.

Pagrindiniai operos momentai pirmame ir antrame veiksmo — kvartetas (Mongirdaitė, Wicik, Stankaitytė, Vaznelis), atskiros Vaznelio, Brazio (su choru), Stankaitytės rečitatyvas ir arija praskambėjo profesionališkai. Florestano vaidmuo šioje operoje nėra didelis, bet vokaliniai sunkus. Baras jį atliko su ryškia dramatine įtampa ir skambiu muzikaliu dainavimu. Leonoros vaidmuo Stankaitytei šioje operoje tiko labiau, negu kitose operose, jei tik jos vaidyba būtų buvusi lankstesnė. Brazys ir Mongirdaitė savo roles apipavidalino labai ryškiai. Antraeilėse rolėse gerai pasirodė (nuširdžiai) Liorentas, Savrimas ir Monkus. Kučiūnas diriguodamas įgijo didesnį savim pasitikėjimą ir laisvumą. Dirigavimo momentai aiškūs, tikri, geri tempai ir dinamika. Iš mūsų dirigentų jis man dabar primena Dvarioną, kai jis būdavo pakilios nuotaikos, ir čia esantį Kačinską, o iš svetimtaučių Bernsteiną ir kitus. Geros dekoracijos ir apšvietimas. Salės akustika bloga. Ypač tai buvo pastebima antrame veiksmo, kuriame solistų balsai dėl salės tvankumo neskambėjo pakankamai ryškiai. Operos choras pasirodė pilnu savo pajėgumu. Labai įspūdingai praskambėjo pirmojo akto finalas su choru ir antrojo akto užbaiga, kuri yra labai artima Beethoveno 9-sios simfonijos finalui — odė džiaugsmui.

Nuskambėjus "Fidelio" garsams, kur

prasiveržė aistringai Beethoveno genijus, man prisimena Romain Rolandas ir jo žodžiai, taikyti Beethovenui "Jean Christophe" veikale:

"Gyvenimas praeina. Kūnas ir siela kaip banga lūžta ir išsilieja. Metai palieka ženklus senstančiame medyje. Visas formų pasaulis keičiasi — sensta ir atsinaujina. Tik tu viena nepraeini nemirtingoji Muzika. Tu jūra vidinė, tu siela gili. Tavo šviesiose akyse, kaip veidrodyje, neatspindi niūrus gyvenimo veidas. Tu gyveni ir egzistuoji anapus pasaulio tik dėl savęs. Tu turi savo saulę, savo įstatymus, savo nuosavus potvynius ir atoslūgius. Tu turi savyje žvaigždžių ramybę, kurios beribės nakties glūduose ženklina šviesų kelią dangaus tamsiaame skliaute. Tavo lygi, maloni šviesa ramina mano pavargusias dienos šviesoje akis. Tu esi anapus viso gėrio, anapus viso pikto. Kas artinasi ir siekia tavęs, gyvens amžinai. Jo gyvenimo dienos bus kaip viena diena, o mirtis, kuri viską naikina, sulaužys savo dantis. Muzika, kuri supa mano gyvenimą, padarė mane stipriu, ramiu ir laimingu. Tu mano meilė ir gėris. Bučiuoju tavo skaidrias lūpas, slepiu savo veidą į tavo medum kvepiančius plaukus, blakstienom prisiliečiu tavo minkšto delno.

Tylime. Mūsų akys užmerktos, tačiau matau šviesią tavo neišgarbintų akių ir lūpų šypseną ir, prisiglaudęs prie tavo širdies, klausausi nemirtingo gyvenimo ritmo".

HIPPIES — KEITĖJAI AR KEISTUOLIAI

(Atkelta iš 187 puslapio.)

Tiesa, daugelis jų studijas pradeda, bet po semestro kito jas meta ir eina laimės ieškoti kitur. Tai susirūpinimą keliantis reiškinys.

Paskutiniame Ateities žurnalo numeryje buvo skelbta, kad bent 25% visų lietuvių studentų vartoja narkotikus. Tai gali būti teisinga, tačiau vertėtų paaiškinti, kaip yra suprantamas narkotikų vartojimas. Šiuo metu daugelis pabando ir gal surūko vieną kitą marijuanos ar panašaus narkotiko cigaretę. Bet ar tai jau galima sakyti, jog yra narkotikų vartojimas? Pvz. Notre Dame universitete iš 7,000 studentų bent 1,500 prisipažino rūką narkotinės cigaretės. Mūsų jaunimui daug didesnė problema yra ne narko-

tikai, bet alkoholis. Ir čia jaunimą imu plačiau prasme. Bet alkoholis mums yra priimtinesnis reiškinys, todėl mes kartais jam ir užmerkiam akis.

Kiek mūsų jaunimas yra pasinešęs į hippies ar mąstymo sąjūdžius, sunku pasakyti. Sprendžiant iš mūsų visuomenės konservatyvizmo ir jaunimo gana tobulo sekimo vyresniųjų pėdomis, galima būtų teigti, jog mažas lietuvių procentas įsijungė į šių sąjūdžių eiles. Tačiau ateitis gali būti mūsų nenaudai. Tiesa, mes matome savo tarpe barzdotų ir ilgaplaukių jaunuolių, bet tai nėra tikrieji hippies, o tik dienos mados sekėjai.

PASTANGOS

SIEKiant

LIETUVOS

LAISVĖS - IV

PREL. MYKOLAS KRUPAVIČIUS

Dar ir šiandien čia JAV ne kartą buvo kairiojo sparno įrodinėjama, jog jo Petrapičio seime buvo reikalaujama Lietuvai nepriklausomybė, kaip ir nepriklausomybės bloko. Jei būtų taip, tai kodėl jis, suskaldęs Seimą, išėjo socializmą garbindamas? Seimo metu visų buvo giliai įsitikinta, kad viena rezoliucija buvo už nepriklausomybę, kita prieš ją. Tai patvirtina patys kairiojo sparno lyderiai. Didžiausios liaudininkų frakcijos lyderis Sleževičius pareiškė, kad jis palaiko nepriklausomybės bloko rezoliuciją, pabrėždamas, jog jei bus reikalaujama tik apsisprendimo teisės, tai rusai manysią, kad mes dar nežinome, ko norime. Nagevičius karių frakcijos lyderis, sėdėjęs su savo

frakcija kairiausioje vietoje ir kurio nieks negalėtų įtarti klerikalų ar krikdemų simpatiku, ragino savo frakciją balsuoti už nepriklausomybės bloko rezoliuciją. Bet frakcija savo vado nepaklausė. Tuomet jis su dviem broliais Bukevičiais (Lietuvoj pulkininkai) ir dar vienu man nežinomu perėjo į pačią dešiniausią vietą pas Lietuvių tautos katalikų sąjungą, kuri buvo įvairiai vadinama: sutrumpintai — katalikų sąjunga, katalikai, L. enc. liaudies sąjunga, "Tautos Praeitis" viename nr. ją vadina net katalikų tautininkų sąjunga. Liaudininkų frakcijos Zaskevičius (Lietuvoj generolas) su kitu tos frakcijos kariu pareiškė, kad juodu balsavę už nepriklausomybės bloko rezoliuciją tik dėl to, kad jų rinkėjai kariai reikalavo kovoti ir balsuoti už Lietuvos nepriklausomybę. Petras Leonas, santaros lyderis, Seimui įrodinėjo, kad šis Seimas neturįs teisės reikalauti Lietuvai nepriklausomybės, kad ta teisė priklausanči Steigiamajam seimui. Jam "gilus protas diktuoja dabar nepasisakyti už nepriklausomybę,... nes kas žino, ar Lietuva panorės būti nepriklausoma, kaip Persija svetimųjų batais mindžiojama".

50 metų praslinko po to liūdno įvykio, ir aš dar vis negaliu suprasti kairiojo bloko lyderių ir kitų man pažįstamų inteligentų elgsenos Seime. Juos pažinau kaip gerus patriotus, dirbusius prieš Seimą naudingą Lietuvai darbą. Politinio darbo pirmose eilėse stovėjo ir nepriklausomybės laikais. Rusų revoliucija visus mus paveikė, neišskyrus ir manęs. Sugrįžę į Lietuvą, mes visi skyrėmės kai kuriomis savo pažiūromis nuo savo vienminčių, karo metu gyvenusių Lietuvoj. Bet čia kairiojo sparno per toli nueita.

Kap. P. Gužas Šaulių sąjungos išleistoje knygelėje 10 m. Lietuvos nepriklausomybės sukakčiai paminėti rašo, jog Karių sąjungos CK, susirūpinęs tolimesne kova dėl Lietuvos nepriklausomybės, pakvietė Jablonskį, Mašiotą ir K. Grinių sudaryti vadovaujamą organą — tarybą. Buvo kuo susirūpinti, Seimui suskilus, lietuviškoji išeivija pasiliko be jokio vadovaujamo organo. Kairysis sparnas, išėjęs iš Seimo su raudona vėliava, tokią tarybą buvo sudaręs. Bet jos gyvenimas buvo trumpas. Greit subyrėjo dėl labai skirtingų pažiūrų į Lietuvos ateitį.

Nepriklausomybės blokas tuoj pradėjo tartinis tokios tarybos reikalu. Ji dėsė, norėdama į ją įtraukti ir buv. kairiojo bloko atstovus. Jų tarybai subyrėjus, jos organizavimo darbas tuoj buvo pradėtas. Tas darbas buvo pavestas man ir a. a. Vytautui Endziulaičiui. Gužo minėti asmenys tuo reikalu nė piršto nepajudino. Grinius gyveno kažkur Kaukaze, o Jablonskis su Mašiotu ne tam darbui buvo žmonės.

Su Jablonskiu ir Mašiotu dirbom vienoj gimnazijoj Voroneže. Su jais sueidavau kasdien, bet jie niekad neužsiminė apie jiems karių pavestą darbą. Galimas daktas, kad karių nutarimas pasiliko tik protokolų knygoje ir įgaliotų žmonių nepasiekė. Sukviesti partijų narius į organizuojamą tarybą mums pasisekė. Ji greit susirinko ir pradėjo veikti. Buvom užėję ir pas Leoną. Leonas griežtai atsisakė, bet atsisakė ne dėl tų motyvų, kuriais jis vadovavosi Petrapilio seime. Jis susijaudinęs mums pasakojo, kad jis negalės užmiršti savo nevykusio elgesio minėtame Seime. Jam būtų dabar gėda eiti į tą tarybą. Savo klaidą jis turįs pats apgailėti. Sleževičius mūsų siūlymą priėmė be atsisakinėjimų.

Kairiojo sparno elgesiu Petrapilio seime susirūpino ir M. Römeris savo *Konstitucinėje teisėje*. Jis, nagrinėdamas jo elgsenos motyvus, taip sprendė: "Kairiųjų srovių atstovai Seime buvo pareiškę protestą ir nedalyvavo galutiniame nutarime, bet ne todėl, kaip kartais mėginama jų priešų aiškinti, kad jie buvę priešingi pačiai nepriklausomybei, o tikrai todėl, kad kairiosios srovės artimos rusų Laikinosios vyriausybės sluoksniams ir per daug pasitikinčios grynais demokratiniiais lozungais, kuriais kartais dengdavosi ir besislepią po jomis imperialistiniai bei nacionalistiniai rusų liberalų ir net radikalų troškimai, — norėjo likti ištikimos revoliuciniam Steigiamojo seimo obalsiui, o šis Steigiamasis seimas pripažinsias Lietuvai laisvę. Šios krypties žmonės lietuvių tarpe Rusijoje pasitikėjo rusų revoliucija kaip, jų nuomone, vienintelė didelė laisvės jėga, kurios reikia laikytis, nes ji viena pajėgsianti apdrausti Lietuvą prieš vokiečių imperializmą; lietuvių dešiniųjų ir tautininkų srovių pasiryžimas skelb-

TIK

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

Laikas yra tik:

saulė tekėjo kasdien, aušroje — ryte.

Kartais sidabrinė, debesų kėlė; ~

lašanti auksu vieną rytą jūroje;

kartą prasiskverbusi pro nepaliestą dangą;

ir, gal būt, dar vieną kartą, supanti kalnus.

Ji tekėjo per laukus, ir jūras, ir dangų,

ir kalnus

kasdien, kur mes buvome,

ir vėl tekės, kur mes nebūsime,

nes laikas yra tik:

saulė tekėjo kasdien, aušroje — ryte.

Ir mes ją matėm kartą ar du

kaip kažką puikų, nepažįstamą.

ti radikališkuosius savo reikalavimus — jiems atrodė įtartinu, nukreiptu prieš revoliuciją, diktuojamu noru atsirubežiuoti nuo jos ir Lietuvos reikalams pavojingu, kaip pakertančiu tą šaką, kuria kaip tik Lietuvos valstybingumo kūryba galėtų pasiremti" (*Konst. teisė*, 23-24 psl.).

M. Römeris čia ėmėsi lyg teisinti Petrapilio seimo kairiųjų frakcijų nusistatymą Lietuvos nepriklausomybės atžvilgiu. Jis pasakė tikrą tiesą, kas jas vertė vengti nepriklausomybės reikalavimo, o tenkinosi tik apsisprendimo teisės savo rezoliucijoje. Jei būtų visų anolaikinių lietuviškų veiksmų pasitenkinta tik apsisprendimo teise ir nebūtų pradėtas Lietuvos valstybės praktiškas organizavimas, Lietuvos respublikos nieks nebūtų sulaukęs. (*Lietuvos 10 metų Lietuvos nepriklausomybės sukakčiai paminėti*. L. Šaulių sąjungos leidinys. Kap. P. Gužo straipsnis "Lietuviai kariai Rusijoje", 50, 51 ir 52 psl. B. Žukausko *Pirmojo pasaulinio karo tremty*; 1961 m. Čikaga, 72 psl. ir toliau. *Vaižganto Tiesiant kelią Lietuvos nepriklausomybei*; 1916-17 m. Vilnius. 1919 m. Darbo žmonių kalendorius 1920 m. Minėta Römerio *L. Konstitucinė teisė*).

(*Tęsinys sekančiame numeryje.*)

AKIRAČIAI

SUPRASTI SVETLANAI ALILUJEVAI

DR. JONAS GRINIUS

Žvelgiant į praėjusių 1967 metų įvykius, man atrodo, juose galime rasti tris, turinčius pasaulinės reikšmės. Pirmiausia, tai popiežiaus Pauliaus VI-jo brolybės vizitas Konstantinopolio patriarchui Istambule Atanagorui ir šio revizitas Vatikane. Aplankydamas varge gyvenanti Atanagorą, popiežius visam pasauliui akivaizdžiai parodė, kas yra broliškai - krikščioniškoji, viršum visokių protokolų ir žmogiškų tradicijų išskylanti meilė. Ji sušildė visų krikščionių širdis. Todėl galima tikėti, kad ji daugiausia pasitarnavo krikščionių bažnyčių vienybei pasauly.

Antras pasaulinis, jau politinės reikšmės, įvykis buvo Izraelio-arabų karas. Jis įtakingą žydų tautą pasauly galutinai atskyrė nuo Sovietų Sąjungos ir akivaizdžiai parodė Sovietų Sąjungos žaidimą karo ugnimi, ginkluojant ir kiršinant nelaimingas arabų tautas sovietinio imperializmo naudai. Jeigu tas šešių dienų karas buvo lyginamas Dovydo kovai su Galiotu, tai tuo Galiotu buvo ne arabai, bet Sovietų Sąjunga, kurios imperialistinius kėslus demaskavo Izraelis.

Trečias pasaulinės reikšmės įvykis buvo Stalino dukters Svetlanos Alilujevos pabėgimas iš Sovietų Sąjungos ir apsigyvenimas Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Šis įvykis yra pirmiausia pasaulėžiūrinės reikšmės, nes jame atsiskleidžia ateistinio komunizmo negalia prieš asmens ir sąžinės laisvę, nors Vakarų didžioji spauda ir komunistinė propaganda į Svetlanos Alilujevos pabėgimą ir į jos memuarus "Dvidešimt laiškų draugui" tenori žiūrėti tik politiškai. Deja, į tą moterį šitaip žvelgia ir dauguma lietuvių laikraštininkų, išskyrus J. Daugailį, kuris Svetlaną esmingiau supranta. Dėl to aš čia ir norėčiau šį įvykį platčiau pakomentuoti ir, gal būt, Svetlaną Alilujevą net ginti, jei mėginimas ją suprasti kai kam šitaip atrodytų, nes toji nelaiminga moteris, ant savo pečių nešanti retą moralinio krūvio našta, verta supratimo ir pasigailejimo.

Pirmiausia visi tie, kurie imasi kritikuoti Svetlanos Alilujevos žingsnius, žodžius ir raštus, turi būti labai atsargūs, kad jų neigiami atsiliepimai neparemtų komunistinės propagandos, nukreiptos prieš tą moterį, kurią Sovietų Sąjungos galiūnai dabar laiko vienu pavojingiausių savo idėjinių priešų. Nuo pat Svetlanos pabėgimo dienos jie yra užsukę visame pasauly šmeižto ir niekinimo mašineriją, kad tos moters buvimas laisvajame pasauly, jos asmuo ir jos žodžiai būtų labiausiai sumenkinti. Todėl, pradedant eiliniu reporteriu ir baigiant premjeru Kosyginu, komunistų propagandistai stengiasi įkalbėti laisvajam pasauliui, kad Svetlana — liguista moteris, psichopate, seksualiskai nenormali, nelaimei palikusi savo vaikus, kad jos knyga "Dvidešimt laiškų draugui" menkavertė ir apgaulinga.

Kol ta knyga nebuvo išėjusi, jie Maskvoj pas Svetlanos pažįstamus surado jos nuorašą, pridėję jame savų frazių, papildę fotografijomis iš Svetlanos stalčių bei albumų, likusiu Maskvoj, mėgino tai pirma paskelbti spaudoje. Bet kai šitai nepasisekė, sovietiniai propagandistai pradėjo siūlyti Vakarų televizijoms filmelių, kuriose Svetlanos sūnus ir jos artimieji pažįstami smerkia pabėgėlę. Į šią propagandą ypač buvo įtraukę jos sūnų, kuris Vakarų žurnalistams jau davė (negirdėtas dalykas!) penkis interviu, daugiau ar mažiau smerkiančius motiną ir jos pabėgimą iš Sovietų Sąjungos. Kad knyga "Dvidešimt laiškų draugui" žmonės mažiau pirktų, sovietų propagandistai per įvairius recenzentus dabar stengiasi įkalbėti pasauliui, kad Svetlana apgavo: neatskleidė jokių Kremliaus paslapčių, daug ką nuslėpė, nenupiešė žymesnių komunistų vadų portretų, mėgino pateisinti Staliną. Šitai veikia žmonės Svetlanos nenaudai. Panašiai jie nuteikia ir lietuvius.

Tačiau, kad ir kažin kaip mes būtume nukentėję nuo Stalino režimo, neturime užmiršti, kad Svetlana Alilujevą yra Stalino duktė ne

sava valia, kad būti jo palikuone reiškia visą gyvenimą nešioti su savim nekaltais tekusią didelę dėmę. Be to, ji yra pabėgėlė nuo to paties diktatūrinio režimo, dėl kurio tūkstančiai lietuvių buvo priversti palikti savo tėvynę. Visa tai mus įpareigoja objektyviai žvelgti į Svetlanos Alilujevos atvejį ir jos knygą vertinti, išeinant iš tų tikslų, kuriuos turėjo autorė, ir iš tų aplinkybių, kuriose ji buvo sukurta, kaip tai dera kiekvienai knygai.

Daug kartų buvo pasauliui priminta, kad „Dvidešimt laiškų draugui“ buvo parašyti 1963 metais, t. y. praslinkus dešimtmečiui po Stalino mirties, kai Sovietų Sąjungoj diktatoriavo Chruščiovas, garsiai vykdęs nustalinimą, kai Sovietijoje buvo paskelbta Solženicino knyga apie Stalino laikų sovietinius kacetų, kai po Vakarų pasaulį gastroliavo Jevtušenko ir kiti sovietiniai rašytojai, kai dar buvo tikima, kad Chruščiovo režimas pamažu atneš laisvę bent sovietiniams rašytojams. Jų paraginta, tada Svetlana Alilujeva ir sumanė parašyti savo memuarus, tikėdamasi juos paskelbti po metų, kai režimas dar labiau palaisvės, kad rusai žinotų, koks buvo jos ir jos šeimos artimųjų gyvenimas Stalino aplinkoj. Kad jos memuarai galėtų pasirodyti Sovietijoje, Svetlana vengė liesti politinius dalykus, kurių ji nemėgo, tevaizduodama tik savo šeimos narių nelaimingą likimą. Taigi, ne politika, ne sovietinės politikos figūros ir jų kruvinas žaismas Kremluje yra Svetlanos knygos objektas, bet jos ir jos šeimos artimųjų liūdna drama arba tragedija.

Argi ne skaudu jai, kai jos tetos, ne dėl savo kaltės, bet dėl komunistinio režimo, turėjo po kelerius metus sėdėti kalėjime? Ar ne liūdna, kad jos pirmasis mylimasis Kapler turėjo išbūti 10 metų ištremtas dėl to, kad ją mylėjo, o jos tėvas įtarė, kad tas kino režisierius jai buvo tyčia papirštas žydų? Dar liūdniau, kad abu jos broliai turėjo žūti dėl tiesioginės ar netiesioginės Stalino kaltės. Bet jau tragiška žinoti, kad jos motina, kuri padėjo Stalinui įsigalėti kompartijoje, turėjo nusižudyti, nebepajėgdama pakelti tiroso elgesio su ja ir su žmonėmis. Ir nemažiau tragiška turėti tokį tėvą, kuris Svetlaną mažą mylėjo, bet kuris buvo fanatiškas tironas, nepakenčiąs kitų nuomonės, nes Alilujeva apie jį rašo:

„Tėvas nekėsdavo, jei kas sudrumsdavo jo nuomonę apie žmones. Jeigu kurį nors seną pažįstamą jis išstumdavo iš savo širdies, jeigu savo dvasioj jį buvo paskyręs priešų kategorijai, su juo apie šitą žmogų nebebuvo galima kalbėti. Jis nebebuvo pajėgus pakeisti savo pa-

žiūrai. Ir jis įdūkdavo, jei kas tai mėgindavo jo aplinkoj... Mes tepasiekdavom tik visiško sąlyčio netekimo su tėvu, jo pasitikėjimo praradimo. Jis pasitraukdavo nuo kiekvieno įtartino, jei jame kartą buvo pamatęs galimą priešą. Jis buvo atsiskyręs nuo viso pasaulio. Jis visur matė priešus. Tai buvo jau patologiška. Tai buvo vidinės tuštumos didžiosios vienvėdos persekiojimo manija”.

Šitaip aiškindama savo tėvo Stalino psichę, Svetlana mėgina jį pateisinti, kaltės dalį priskirdama komunistiniam režimui, nes, kalbėdamas apie šaltį ir tuštumą, kuri supo pasenusį Staliną, ji rašo, kad tai sukūrė ne jis, bet „sistema, kurios belaisviu buvo jis pats ir kurios tuštumoj ir vienvėdėj jis pats duso”. Sistemos kaltę sovietinės santvarkos nežmoniškume Svetlana Alilujeva pakartotinai yra kėlusį savo pokalbiuose spaudai ir televizijai, tačiau kažin kodėl knygos „Dvidešimt laiškų draugui“ dažnas recenzentas prikiša autorei, kad ji teisi-na tėvą.

Man atrodo, kad ji būtų dideliai nepatikiama, labai falšyva duktė, jeigu tik smerktų jį, neteisindama, neparodydama, kaip Stalinas buvo švelniai pataikaujantis jai mažai, pusiau našlaitei dėl jo kaltės, kaip jis buvęs geras ištikimiams namų tarnams. Tai gėrio krislai, kurių turi kiekvienas žmogus, net didžiausias niekšas. Be jų tironas Stalinas būtų neįtikimas. O kad jis buvo pasidavęs L. Berijos įtakai, tai nėra Stalino pateisinimas, bet tik atskleidimas jo silpnybės, nes Berija buvo gudresnis, mokėdamas komunizmo tėvą ir mokytoją paimti į savo rankas. Pasitikėjimas ta kaukaziška lape Stalino nenuplauna, kaip jo nepateisina nė jo žiaurybė savo vyresniajam sūnui Jokūbui, karo belaisviui vokiečių nacių stovykloj. Šito Svetlana visai neslepia. O iš to, ką ji pasako faktais apie savo tėvą, Stalinas atrodo ne didelis, bet menkas. Todėl Pampuch-Branska, kuri buvo kalinama Stalino koncentracijos stovykloje, perskaičiusi Svetlanos knygą, sako: „Mūsų visas įsivaizdavimas, kad Stalinas tikėjo idėja, buvo visada tikras mūsų įsitikinimas. Bet dabar aš labai abejoju, ar Stalinas apskritai tikėjo kokia nors idėja”.

Kad šitokią Stalino paveikslą kai kurie recenzentai laiko beveik Stalino apologija, sunku suprasti, neprileidus nepalankumo pačiai knygos autorei. Jai galima prikišti ne tėvo kai kurių šviesesnių darbų iškelimą, bet nematymą nei rusų, nei kitų pavergtų tautų, nei kolchozininkų, nei pusbadžiu gyvenančių darbininkų. Tačiau šitie priekaištai būtų vietoj prie dviejų sąlygų: jei Svetlana nebūtų naujosios, sovietų

MIRGA PAKALNIŠKYTĖ

* * *

*Saulė nesirodo laikraštiniam dangui.
Išispyrus į šliures, pro kurių šonus
letenų iškrypę kaulai kyšo.
Ji susitaiso plieninius plaukus ir patikrina,
ar pirmadienis,
ar antradienis.*

*Saulė nesirodo laikraštiniam dangui
Ir jos letenų kaulai gelia.*

*Kalendorių motina žindo vaiką.
Ant eglutės kabo veidrodiniai pasauliai.*

*Ji gyvena virtuvėj, kur
Jos plieninė galva
Pro šarmą nemato laikraštinio dangaus.*

privilegiuotos, klasės augintinė ir jeigu jos tikslas būtų buvęs aprašyti plačiau ir daugiau negu savo šeimos artimųjų likimą. Tačiau šie siauri jos knygos tikslai ir rėmai vis dėlto pasilieka žmogiškuoju dokumentu apie tironą, jo šeimą ir jo dukterį, kuri, pabėgdama iš savo tėvo išvystytos sistemos, šiai suduoda tokį stiprų idėjinį smūgį, kad pačią santvarką paneigia iš pagrindų. Taigi, „Dvidešimt laiškų draugui“ žmogiškasis dokumentas įgyja idėjinį svorį tik dėl autorės pabėgimo iš Sovietijos ir knygos išspausdinimo Vakarų pasauly, nes Stalino duktė savimi paliudija, kad sovietinė santvarka nepajėgi patenkinti net savo privilegiuotos naujosios klasės žmonių, nes asmens ir sąžinės laisvė yra galingesnė už marksistiškai ateistinę teoriją, už komunistinį auklėjimą ir už totalistinę valstybę, aptvertą spygliuotų vielių sienomis.

Kadangi Sovietams ne tiek pavojingi tie „Dvidešimt laiškų draugui“, kiek jų autorės nebegrįžimas į Lenino ir Stalino sukurta rojų, todėl jie stengiasi paveikti vakariečių žmonių jausmus, kaltindami Alilujevą kaip blogą motiną, kuri palikusi, apleidusi savo vaikus. Bet kokius vaikus? — Sūnų, kuris turi daugiau kaip 22 metus, yra vedęs ir baigia medicinos studijas. Taigi, šis vaikas jau pats yra atsiskyręs nuo motinos. Blieka tik Svetlanos duktė Katia, kuri taip pat nebe vaikas, nes turi daugiau negu 16 metų. Reikia manyti, kad vykdamas į Indiją (kad ir negalvodama dar apie pabėgimą) Svetlana Alilujevą savo dukterį pali-

ko patikimų draugų globoje. Tai ko čia taip Šūkauti, kad Svetlana išsigimusi motina, nes palikusi savo vaikus tame krašte, kuris visam pasauliui skelbiasi esąs visų nuskriaustųjų globėjas?

Kad atsiskyrimas nuo savo vaikų Alilujevai yra skaudžiausias pergyvenimas, tai ne kartą viešai prisipažino pati sovietinė pabėgėlė. Paskutinį kartą 1967 m. gruodžio mėn. pradžioj „Christ und Welt“ savaitrašty Svetlana dėl savo vaikų rašė: „Aš nuolat galvoju apie juos. Aš žinau, kaip jiems sunku, kaip slegia juos mano apsisprendimas nebegrįžti į Sovietų Sąjungą ir kokiam stipriam spaudimui jie išstatyti. Mano mintys nuolat su jais: mano rūpestis dėl jų yra didelis“.

Tačiau anksčiau Alilujevą buvo sakiusi, kad už savo skausmą dėl persiskyrimo su savo vaikais ir tėvyne ji aukščiau stato uždavinį pasakyti pasauliui ir Sovietijos piliečiams tiesą. Ji rašė: „Ir kokie išmintingi, Viešpatie, keliai tavo pasauly! Tu man neduodi šio naujo gyvenimo tam, kad aš paprastai galėčiau ramiai džiaugtis civilizuoto pasaulio patraukimais. Ne, Viešpatie; tu mane supažindinai su žodžiais, kokių aš anksčiau nepažinojau. Tu man įsakei pasakyti tiesą viso pasaulio žmonėms, kad mano draugai ten, Rusijoje, pabustę iš savo ilgo snaudulio, kad jie šoktelėtų, tartum išgąsdinti šūvio, ir pagaliau pajustų savy, kad yra riba tam, ko negali beiškęsti žmogiškos būtybės“ („Züricher Zeitung“, 1967. VI. 3).

Tiek savo uždavinį pasakyti pasauliui tiesą, tiek savo pasikrikštijimą ir perėjimą į persekiojamą Bažnyčią Sovietų Rusijoje Svetlana Alilujevą ne kartą pabrėžė per kelis pirmuosius savo pabėgimo mėnesius. Bet jos atsivertimu Vakarų tariai liberalieji arba beidėjiniai žurnalistai mažai domėjosi, vis kreipdami pabėgėlę į sovietinę politiką. Kad ir šitokioj nepalankioj atsivertėlei aplinkoj, Alilujevą tačiau nenusmuko iki paprastos gerai uždirbančios buržujės. Kaip buvo pareiškusi savo pabėgėliško gyvenimo pradžioj, ji savo uždarbio didelę dalį paskyrė labdarybės tikslams — ligoninės statybai Indijoje, vaikų Pestalozzi kaimui Šveicarijoje, rusų Tolstojaus fondui, rusų vaikų šalpai ir kitiems. Tai tokie darbai, kokių neparodė joks kitas pabėgėlis iš Sovietijos, nors už savo raštus gal ne mažiau pelnė už Svetlaną. Šitų labdarybės darbų, liudijančių jos žodžių tikrumą, komunistai nepajėgs paneigti. Sustiprindami jos atsivertimą bei pabėgimą, jie Sovietų Sąjungoj pamažu sprogins komunistinės ideologijos mitą, kurį prievarta sukūrė Leninas, Stalinas, jų bendradarbiai ir pasekėjai.

POKALBIS SANTYKIŲ REIKALU DAR NESIBAIGIA

Ši tema ir toliau liekasi labai slidi ir pavojinga. Pavojinga ta prasme, kad ir toliau rizikuoji būti apšauktas pakankamai žiauriu ir skaudžiu epitetu. Dar vis bandomas sudaryti įspūdis, kad visi, kalbantieji apie tai, negali būti laikomi patriotinio nusiteikimo asmenimis. Bet, antra vertus, pradedi suabejoti ar tie, kurie mano lengvai pabėgti nuo šios dienos aktualijos, kurie norėtų vengti, ignoruoti visa tai, kas vyksta aplink mus, kas gali būti nemaža dalimi laikoma tautinio išsilaikymo dalimi, kurie bijosi ar nenori toliau aiškintis, nagrinėti opiuosius, gal net degamos reikšmės reikalus, ar jau tikrai negalimi pakaltinti to paties patriotizmo stoka?

Viena gali būti arti teisybės — tai faktas, kad tiems visiems klausimams tikrų atsakymų šiandien gal dar ir neturime. Todėl ramus aiškinimasis, vieni kitų papildymas kaip tik gali padėti rasti tinkamą sprendimą. Užtat labai gaila, kad bent iki šiol visas problemos nagrinėjimas tėra pernelyg jau vienašališkas. Todėl, bent dalinai, galima kaltinti ir mūsų spaudą, kuri, tegu ir netiesioginiai, yra prisidėjusi prie tokių nuotaikų, kurios iššaukė ir garsųjį Clevelando ašarinių dujų incidentą Vasario 16-osios minėjime, kuriame vienas asmuo prarado ir savigarbą, ir savitvardą, kartu pastatydamas save rimtesnės visuomenės dalies šypsenai ir pasipiktinimui. Kova, taip, bet kokia? Ar tai nebus visų Laisvės Kovos Metų suprofanavimas?

Visi, tiek kalbantieji prieš santykius ar pasisaką už, turėtų įsidėmėti, kad abi pusės yra visiškai užkietėjusios savo argumentuose ir vargiai kas pajėgtų tą padėti pakeisti. Atrodo, kad vien tik laikas pajėgs įrodyti ir vieniems, ir kitiems, kurie klydo, ir kurie daugiau pasitarnavo tautai, ne savo noru pajungtai sovietizacijos procesui. Gi tuo tarpu derėtų konstatuoti, kad visame tų santykių nagrinėjimo komplekse iškyla visa eilė faktų, rodančių mūsų veidmainiškumą. Žiūrėk, asmuo ne kartą garsiai šaukęs prieš santykius, prieš keliones ir kitus ryšius, o jo žmona, sau be jokios reklamos, patylučiai, jau lankėsi Lietuvoje ir tiek. Kitas tautietis, ne kartą spaudoje rašęs apie nedorumą tų, kurie eina žiūrėti sovietinamoje Lietuvoje gamintų kino filmų, pats vyksta „Niekas nenorėjo mirti“ filmo seansan ir dar kartu vedasi

vienos bendrinės organizacijos pakankamai žymų pareigūnui! Dar kitas, daug kartų pasisakęs prieš visus susitikimus su iš Lietuvos atvykstančiais, mielai priima, vaišina, globoja iš tėvynės atvykusį intelektualą, nors ir stengiasi tai atlikti paslapčia, kad tik mažiau kas žinotų. Trečias, žiūrėk, viešai ar net ir spaudoje burnoja prieš kitą savo tautietį, kuris turi bene pačią didžiausią išeivijoje lietuviškų knygų, sovietinamoje Lietuvoje išleistų, biblioteką. Bet ateina metas, kai tam pačiam tautiečiui vertinai prireikė vienos ar kitos knygos, ir, akis nuleidęs, skambina prie pultojo tautiečio durų: „Bičiuli, ar negalėtumei paskolinti...“

Taigi, matome, kad mums trūksta ir atvirumo, ir nuoširdumo, o ką jau bekalbėti apie meilę, tą bene patį didžiausiąjį krikščioniškąjį įsakymą! Ją paprastai paliekame kunigams sakyklose. Be meilės, nebus per daug nutolta nuo teisybės teigiant, kad didi stoka mums ir nuseklumo. Rimtus ir pernelyg gilius dalykus norime spręsti paviršutiniai ir bijodami prisiimti bent kiek didesnės atsakomybės naštos. Štai, prieš kiek laiko, viena gajė ir tikrai patriotinė mūsų organizacija savo metinio suvažiavimo metu panūdo panagrinėti ir tą santykių problemą. Buvo pakviesti du prelegentai temos referavimui. Daug kas galvojo, kad šį kartą jau bus dirbama tinkamai pasiruošus, rimtai, visapusiškai ir stengiantis visą reikalą pristatyti kiek galima nešališkai. Vienas, aišku, galėsiąs pristatyti visus argumentus prieš tuos santykius, o kitas už. Diskusijų, klausimų ir atsakymų metu susirinkimas jau galės prieiti jei ir ne kokių nutarimų, tai jau bent rimtų išvadų. Deja, lūkesčiai buvo bergždi. Pasirodo, abu referentai tekalbėjo ir įrodinėjo „prieš“. Kuriam tad reikalui reikėjo dviejų prelegentų? Aiški ir palai-koma tendencija niekad neleis priartėti arčiau tiesos. Bet kartais nejučiomis kyla nedorovinga mintis, kad, rasi, bus tokių, kurie tos tiesos visai ir nesiekia... Itin gaila, kad, bent iki šiol, ramus ta tema pokalbis tegalimas tik „Aidų“ skiltyse, nors turime eilę rimtų leidinių, kuriems šioji tema turėtų rūpėti daugiau už kultūros žurnalą.

Al. Gimantas

Al. Gimantas — mūsų spaudoj dažnai rašančiojo asmens slapyvardis.

ATSAKANT

IŠPAŽINTIS: KUNIGUI AR DIEVUI?

Gerbiamoji Redakcija,

Šiuo metu Šv. Tėvas pripažįsta, kad protestantų ir kitų krikštytų žmonių tikėjimas yra toks pat geras, jeigu jie tiki tą patį Dievą, kalba Tėve mūsų, pildo dešimt Dievo įsakymų ir daro gerus darbus. Reikėtų pastudijuoti ir pagalvoti, kodėl mes, žmonės, turėdami bendrą tikėjimą, nevienodom priemonėmis prie jo prieiname. Vieni su džiaugsmu ir meile, o kiti su baime ir meile. O gal dabar galima pasirinkti, kaip nori?

Ne kiekvienam yra lengva ausinė išpažintis dėl įvairių priežasčių, kurių čia neminėsiu. Bet faktas, kad yra žmonių, kuriems išpažintis yra sunku atlikti. Gal būt, tai yra dvasiniai ligoniniai, kuriems būtinai yra reikalinga Dievo malonė — Švenčiausias Sakramentas.

Išpažinties atlikimas yra sunkus ne tik vyresnio amžiaus žmogui, bet ir jaunesniam. Ar nebūtų geriau, kad žmogus susikauptų, apgalvotų ir, apgailėjęs savo nuodėmės, su pasitikėjimu ir džiaugsmu artėtų prie Dievo stalo? Tada gal iš tikrųjų visi tikintieji, o ne vienas kitas ir vis dažniausiai tas pats veidas, džiaugtųsi Kristaus paliktomis malonėmis. Juk Kristus atėjo į šią žemę ne sveikų, bet ligonių gydyti. Dievas nori žmogaus linksmo, gerai nusiteikuso ir jį mlyninčio.

Jeigu ausinė išpažintis žmogų kankina, tai reiškia, kad ji netinka. Netiesa, kad pasisakymas žmogui palengvina. Čia gal priklauso nuo individo. Yra duomenų, kad išpažintis kartais net žmogų susargdina, o sakramentai teigiamai veikia, kaip vienas žmogus yra pasakęs: „Aš noriu Komunijos, aš noriu gyvenimo jėgos, bet išpažintis mane vargina, išsemia mano paskutines jėgas“.

Adomas

Mielasis Adomai,

Jūsų laiške išreikštos idėjos gal yra truputiuką sumaišytos ir neaiškios, tad čia pasistengsime jas „atmaišyti“ ir paaiškinti, sugrupuodami klausimus ir atsakymus į keturias dalis:

1. Ar Šv. Tėvas yra pasakęs, kad visi tikėjimai yra vienodai geri? 2. Kaip mes turime

eiti prie Dievo? 3. Ar užtenka tik susikaupti, apgalvoti ir apgailėti nuodėmės?

Ar visi tikėjimai vienodai geri?

„Girdėjo skambinant, bet nežino, kurioje bažnyčioje“, sako lietuviška patarlė, kuri labai tinka dabar, po II Vatikano susirinkimo. Ji tinka ir tokiame pasakojime, jog popiežius teigęs, kad visi tikėjimai yra vienodai geri. Popiežius niekad taip nėra sakęs, tik yra pabrėžęs, kad mes kitų tikėjimų žmonių neturime niekinti, laikyti žemesniais už save ar iš jų tikėjimo tyčiotis. Kiekvienas žmogus, kokiam tikėjimui bepriklaušytų, gali būti išganytas, jeigu jis mano, kad jo tikėjimas yra geras, jeigu jis gyvena pagal savo sąžinę ir pagal savo tikėjimo reikalavimus. Bet tai dar nereiškia, kad visi tikėjimai būtų vienodai geri ir tobuli. Argi krikščionis gali sakyti, kad jo tikėjimas nėra nė kiek geresnis už kokio nors Afrikoje gyvenančio stabmeldžio tikėjimą? Tiesa, kad tiek krikščionis, tiek tas stabmeldys gali pasiekti amžiną gyvenimą, jeigu gyvena pagal savo sąžinę ir pagal savo tikėjimo reikalavimus, bet ir gyvenimas, nors ir amžinas, nelygus gyvenimui. Gyvena modernusis dvidešimtojo amžiaus žmogus, gyvena ir priešistorinių laikų urvinis žmogus, bet ar jų gyvenimas yra vienodai patogus ir tobulas, ar jis yra vienodai geras? Kristus atėjo į šį pasaulį tam, kad žmonės turėtų apščiau gyvenimo, kaip sako Šv. Raštas. Jis nori, kad visi išpažintų jo paskelbtą mokslą, kad visi priklausytų jo įsteigta Bažnyčiai. Jis įsteigė vieną Bažnyčią, ne daugelį viena kitai prieštaraujančių bažnyčių. Jis įsteigė išganymo priemones — sakramentus. Tad jo įsteigtoji Bažnyčia yra saugiausia vieta bręsti žmogaus gyvenimui, iki jis pasieks amžinybę. Tik jo įsteigtoje Bažnyčioje žmogus gali labiausiai priartėti prie dieviškojo gyvenimo, kuris bus jo didesnės ar mažesnės amžinosios laimės pagrindas.

Kaip eiti prie Dievo?

Ar prie Dievo mes turime eiti su džiaugsmu, su meile, ar su baime? Mūsų tėvai dažnai saky-

davo: „Bijok tu Dievo... argi tu nė Dievo nebijai?...“ Šie pasakymai rodo, kad Dievo baimė žmogui yra reikalinga. Toji baimė — tai paklusnumas Jo valiai, jo įsakymams. Bet Dievui tarnauti tai nereikia vergauti, bet viešpatauti. Dievo įsakymai yra duoti tik tam, kad jie apsaugotų žmogų nuo pražūties. Tai yra lyg kelerodžiai ar ženklai, rodantieji kelią į amžiną laimę. Žmogaus žemiškoji kelionė nėra beviltiška laidotuvių procesija, bet triumfo eisena prie Dievo. Prie Dievo jis turi eiti su viltimi, su džiaugsmu, su meile. Viltis ir džiaugsmas žmogų gali lydėti tik tada, kai jis myli, kai jis nuodėme nenusigręžęs nuo Dievo ir nenutraukęs su juo santykių, kai gyvena pašvenčiamoje Dievo malonėje.

Ar užtenka tik susikaupti?

Tikinčiam katalikui, be abejo, aišku, kad Komuniją gali priimti tik tas, kurio sąžinė yra laisva nuo sunkios nuodėmės, kuris yra susitaukęs su Dievu. Bet kai kurie mano, kad susitaukyti su Dievu galima ir be išpažinties, ar bent be ausinės išpažinties. Jie mano, kad užtenka tik susikaupti, pagalvoti, apgailėti savo nuodėmes ir atsiprašyti įžeistą Dievą. Jie aiškina, kad ką įžei, tą turi ir atsiprašyti: jeigu įžeistum kunigą, tai turėtum jį atsiprašyti, bet jeigu įžei Dievą, tai turi Dievą tiesioginiai ir atsiprašyti, kam dar reikia tarpininko — kunigo?

Jeigu Kristus nebūtų šio klausimo kitaip sutvarkęs, jeigu nebūtų įsteigęs išpažinties sakramento, tai toks aiškinimas būtų visai logiškas. Deja, Kristus nėra pasakęs, kad už savo nuodėmes žmogus tiesioginiai jį prašytų atleidimo. Kristus davė apaštalams galią jo vardu atleisti ar sulaikyti nuodėmes. Šv. Jonas savo evangelijoje aprašo, kad Kristus, pasirodęs apaštalams, tarė: „Ramybė tebūnie su jumis. Kaip Tėvas mane siuntė, taip ir aš jus siunčiu. Tai pasakęs, jis kvėpė į juos ir jiems tarė: „Imkite Šv. Dvasią. Kam nuodėmės atleisite, tam jos atleistos, ir kam sulaikysite, tam jos sulaikytos“ (Jono 20, 21-23). Atrodo, kad šie žodžiai yra labai aiškūs ir visai nedviprasmiški.

Išpažintis Bažnyčioje buvo praktikuojama nuo pat pirmųjų amžių. Tiesa, kad ne visuomet buvo tas pats jos atlikimo būdas, bet pagaliau buvo nustatyta slapta ausinė išpažintis, kuri yra praktikuojama iki mūsų laikų. Pirmaisiais amžiais praktikuota vieša išpažintis, nors ir už viešus nusidėjimus, tikrai nebuvo lengvesnė už dabartinę. O kokios sunkios tada buvo atgailos, visi ne kartą yra girdėję. Tad tikrai mes užsielpnome lazdų, jeigu skundžiamės dabartinės išpažinties sunkumu ir nepatogumu.

Taip pat nėra labai sunku suprasti, dėl ko Kristus nesakė, kad nusidėjus užtenka tik susikaupti, apsigalvoti ir apgailėti savo nuodėmes, bet norėjo, kad jas išoriniu būdu atleistų apaštalai ir jų ipėdiniai — vyskupai ir kunigai. Kristus gerai pažinojo žmogaus psichologiją. Jis žinojo, kad žmogui, sudėtam iš kūno ir dvasios, nepakanka tik grynai dvasinės, platoninės religijos. Religiniame gyvenime turi dalyvauti visas žmogus, su kūnu ir siela.

Jeigu klausama, dėl ko negalima tik mintimis priimti atgailos sakramento, tai būtų galima taip pat paklausti, dėl ko tik mintimis nebūtų galima priimti ir kitų sakramentų. Kam krikšto sakramente vartoti vandenį ir įvairias maldas bei apeigas? Juk ar neužtektų tik panorėti krikšto, t. y. pašvenčiamosios Dievo malonės, ir Dievas tuoj suteiktų? O kam dar eiti į bažnyčią, norint priimti Komuniją? Juk ar neužtektų tik panorėti, kad Kristus ateitų į mano širdį, ir jis ateis? Ir reikia pasakyti, kad kai kuriais atvejais taip ir leidžiama elgtis. Kiekvienam, be abejo, teko girdėti apie troškimo krikštą ir apie dvasinę Komuniją. Nei troškimo krikšto nei dvasinės Komunijos Bažnyčia nelaiko tikrais sakramentais, nes sakramentas yra Kristaus įsteigtas išorinis ženklas Dievo malonei įgyti. Be išorinių ženklų, vien tik troškimu ir prašymu, Dievo malonę galima įgyti tik tokiais atvejais, kai kitos galimybės nėra. Tai tinka ir išpažinties sakramentui. Žmogus, sunkiai nusidėjęs ir praradęs pašvenčiamąją Dievo malonę, ją gali tuoj atgauti, sužadindamas tobulą gailestį — pareikšdamas tikrą meilę įžeistam Dievui. Tačiau vis tiek pasilieka pareiga pirma proga atlikti išpažintį ir tą nusikaltimą pasakyti. Jeigu žmogus neturėtų tokio nusiteikimo atlikti išpažintį, kai tik galės, tai tas jo „gailestis“ nebūtų tikras ir tobulas, nes jis nebūtų pasiryžęs klausyti Dievo, kuris yra taip sutvarkęs, kad už savo nusidėjimus žmogus ne tik gailėtųsi, bet ir juos išpažintų, prašydamas atleidimo.

Tik mintimis pačiam Dievui atlikta išpažintis žmogaus nepatenkintų ir nenuramintų, nes jis niekad negalėtų būti tikras, ar tikrai jis nuoširdžiai prašė, ar tikrai Dievas jam nusikaltimus atleido. Nors toki abejojimai gali kilti ir tada, kai kunigui atlieki išpažintį, bet vis tiek ji žmogų labiau nuramina, nes jis girdi jam kaltę atleidžiančius kunigo žodžius ir mato jo pakeltą atleidimo ranką. Kunigas čia veikia ir kalba nematomo ir negirdimo Dievo vardu.

Neramus žmogus būtų ir dėl savo paties užsidėtos atgailos. Dabar, kai jis atlieka nors ir labai mažutę kunigo užduotą atgailą, yra ra-

ŠEIMA.

KAI VEDUSIEMS GRESIA SKYRYBOS

Norintiems gali padėti šeimų patarėjas

DR. DAVID R. PACE

Trims savaitėms praslinkus po žmonos apleidimo, Lari Grenas paskambino vedybų patarėjui. Jo žodžiais — susigražinti žmoną. Atėjęs vizitui, jis buvo ramesnis ir daugiau susivaldantis negu kalbėdamas telefonu. Pradėjęs pasakoti žmonos apleidimo priežastis, staiga nesusilaikė ir bejėgiškai prapliupo:

— Aš noriu susigražinti žmoną. Viskas tik kvailas nesusipratimas. Ji atrado mano kišenėje vienos moters laišką. Aš žinau, kaip įtartina atrodo. Bet man ta moteris bereikšmė. Aš noriu susigražinti žmoną ir vaikus. Bet ji net nekalba su manimi. Ar galėtumėte ją prikalbinti, daktare?

— Žinoma, aš jums padėsiu, jei galėsiu, — užtvirtino patarėjas. Bet pirmiausia, kodėl man nepapasakojus daugiau apie save ir žmoną. Tuomet man bus aiškiau, ką mums bedaryti.

Kitų trijų vizitų metu Lari vis laisviau kalbėjo apie save. Jis prisipažino, kad visuomet jam esą sunku atvirai kalbėtis su kitais žmonėmis. Tačiau patikimoje vizitų aplinkumoje sugebėjo išsireikšti, tuo patenkindamas ir nuramindamas save.

Jis buvo vienturtis vaikas, gimęs ir augęs mažame mieste. Tėvas žuvo geležinkelio nelai-

mus: juk ne jo, o kunigo reikalas duoti vienkia ar kitokią atgailą. Bet kokią atgailą užsidės pats žmogus? Ar jis neužsidės per mažos? Ar nebus jo egoizmas, nenuoširdumas su saviimi, užsidėjęs tokią atgailą, kurią bus lengviau ir patogiau atlikti?

Tad aišku, kad ausinė išpažintis yra kiekvienam sunkesnė už paprastą maldą ir paprašymą, kad Dievas atleistų nusikaltimus, bet ji žmogui labiau nuramina. Jūs kalbate tik apie labai retas išimtis, pasakodamas, kad išpažintis žmogui išsemia paskutines jėgas, jį kankina ir neduoda jokios paguodos. Gal panašiai gali būti tik su tais, kurie visiškai nesupranta išpažinties reikšmės ir nemoka jos tinkamai atlikti.

J. Vaišnys, S. J.

mėje, jam esant 5 metų. Našlė motina viena jį užaugino. Jų artumas buvo malonus abiem. Tik kartais Lari jautėsi lyg surakintas motinos baikštumu ir rūpestingumu. Prisiminė turėjęs labai mažai draugų. Daugiausia jis skaitė, eidavo pasivaikščioti ir praleisdavo ilgas valandas, skambindamas pianinu. Motina padėdavo mokytis muzikos ir paruošti pamokas. Jis stengėsi jai įtikti gerais pažymiais ir būti mėgiamas mokytojų.

— Kolegijoje buvo tas pat, — tęsė jis. — Aš buvau stropus studentas, niekuomet nepraskaldavau ir tuo pačiu niekuomet neturėjau draugų.

— Jūs galvojate berniukų ar mergaičių, ar abiejų lyčių?

— Abiejų. Bet ypač buvau baikštus kalbėtis su mergaitėmis. Man patiko mergaičių draugeje klausytis plokštelių. Bet pasimatymo — tai ne. Neužteko drąsos paskirti pasimatymą mergaitėi iki 20 metų. Ir ta mergaitė buvo Thelma.

Lari ir Thelma susipažino universiteto religiniame būrelyje. Ji buvo baigusi kolegiją, bet gilinosi mokytojų praktikos specialybėje. Dvejais metais vyresnė už Lari, atrodė rimta, pastovi, pasitikėjimo verta asmenybė. Su ja jis jautėsi laisvai, ko niekuomet nebūdavo anksčiau. Besibaigiant studijoms, kai Thelmai buvo laikas išvažiuoti, Lari pasipiršo. Thelma sutiko, bet su vedybomis nutarė palaukti, kol Lari baigs kolegiją. Abu nusprendė atidėti ir lytinį bendravimą iki vedybų. Nors jie jautėsi išimylėję, bet draugystė buvo paremta daugiau nuoširdžiu pasitikėjimu, o ne lytiniu patraukimu. Prisimindamas anuos laikus, Lari kalbėjo:

— Būti drauge su Thelma — tai buvo svarbiausias mano gyvenimo tarpsnis. Tai tikras dvasinis pergyvenimas. Aš jaučiausi pasitikįs saviimi ir draugiškas kitų žmonių atžvilgiu. Visai skirtinga savijauta už ankstybesnį gyvenimą, o net ir už visus pirmuosius vedybų metus. Buvo gera.

— Bet dabar taip nėra. Kas atsitiko?

— Ak, aš nežinau. Pradžioje menkniekiai.

Paskui — ir lytinis bendravimas. Po vedybų Thelma buvo jautrios šilimos, bet, tapus nėščia, pradėjo manęs vengti. Tas mane pykino ir reikalaudavau, kas man priklausė. Manau, kad ir aš nebuvo švelnus, bet nepernešiau jos šaltumo.

— Ir kiti dalykai prisidėjo. Thelma yra labai tvarkinga. Ji gyvena pagal planą. Aš irgi galiu. Bet kartais norisi ką nors staigiai padaryti. Neapgalvotai, besisvečiuojant išeiti vidurnaktį pasivaikščioti, vėlai vakare paskambinti garsiai pianinu. Tai pykdo Thelmą. Ji sako, kad aš

nesusivaldąs. Viena vakarą nesusilaikiau. Net sudaviau jai. Gėdžiuosi tuo veiksmu, bet negaliu prisipažinti kaltas esąs ir nepajėgiu atsiprašyti.

Iš Lario vizitų pasakojimų patarėjas suprato, kad jis tikrai norėjo susigražinti žmoną. Bet tuo pačiu paaiškėjo, kad jam skaudžiau jaustis apleistam už rūpesti vyro ar tėvo atsakomybę. Apie savo vaikus beveik nekalbėjo. Paminėjo tik, kad sūnus 3 metų, o mergaitė 8 mėnesių. Berniukas gimė, praėjus metams po vedybų, nes Thelma norėjo tuojau kūdikio. Buvo aišku,

kad vedybų metu Laris tesirūpino savo norais ir nepajėgė išugdyti tėviškų jausmų vaikams. Nors ir nebūdamas užtektinai savarankiškas tėvas ar vyras, sugebėjo prisirišti prie žmonos.

Patarėjas tikėjo, kad, jiems susitikus ir be pykčio išsikalbėjus draugiškoje aplinkumoje, kur abu jaustųsi užtikrinti nuomonių supratimu, Laris atgaivins atsakomybės jausmą.

Pagaliau Lariui pasisekė pasiekti Thelmą jos tėvų namuose. Pasipasakojo, kad ieškas pagalbos pas vedybų patarėją ir prikalbino susitikti. Pasimačius, jis sugebėjo įtikinti ją sugrįžimo troškimu ir patarimų vizitų tąsa. Taip užtikrinta, ji grįžo pas vyrą.

Atėjus į patarėjo įstaigą, Thelma pradžioje buvo labai santūri. Išvaizda maloni, protinga ir patraukli. Ji atitiko Lariui pasitikėjimo sąvoką. Taip pat buvo pastebima, kodėl vyrą veikė griežtumu ir susivaldymu.

— Mano tėvai priešingi mūsų susitikimui, — pradėjo ji. — Prisipažinsiu, kad ir aš abejoju. Mane paskatino tik Larlo pasimokymas iš jūsų pasikalbėjimų. Jei jūs tikite, kad tikrai mums galėsite padėti, aš stengsiuos pabandyti.

Užtikrinus, kad dabar jie turi puiką progą pradėti vienas kitą geriau suprasti, o tai esąs pirmas žingsnis į tvirtesnes vedybas, Thelma pradėjo pasakoti apie save.

Vaikystė prabėgus be ypatingų atsitikimų. Jos tėvas buvo pastorius, auklėjęs vaikus griežtai ir senoviškai. Prisiminė tik vieną reikšmingą įvykį. Tai susilžiedavimas su jaunu gražiu vyriškiu. Jis sugebėjęs ją sužavėti savo atidumu trumpo ir audringo išsimylėjimo metu. Tą draugystę užbaigusi tik prieš Lario susitikimą. Jai kėlė baimę jo aistringumas ir tėvų prieštaringumas.

Susipažinus su Lariu, ji atrado ramumą jų dviejų draugystėje. Jo netikrumas su mergaitėmis ir stoka tvirto pasitikėjimo savimi jai įkvėpė visišką pasitikėjimą. Būdama protaujanti, suprato, kad užimanti jo gyvenime motinos vietą. Tai atitiko jos norus. Lariui perkelti priklausomumą motinai į žmoną gana puikiai pasisekė. Ir ateitis atrodė žadanti.

— Kodėl viskas pašlijo? — užklausė patarėjas.

Jos manymu, Lari niekuomet nepajėgė būti atsakomingu vyru ar tėvu. Ji skundėsi jo neprotinga ir staigia elgsena, jo lytiniais reikavimais ir užsidarymu savyje.

— Juo negalima pasitikėti, — tęsė ji. — Baigęs kolegiją, jis pradėjęs mokytojauti. Mes nutarėme, kad aš būsiu namuose, be to, tuoju po vedybų tapau nėščia. Bet Lariui nesisekė mokyloje. Jis nesugebėjo suvaldyti klasės. Vai-

kams išdykaujant, nesusivaldęs ir skundžiamas turėjęs nemalonumų su vedėju. Aš bandžiau padėti, bet, gimus kūdikiui, jis buvo nesukalbamas. Pradėjęs kalbėti apie metimą mokytojauti. Norėjęs pasidaryti pragyvenimą vien iš muzikos profesijos. Buvau priešinga, ir mudu daug apie tai ginčijomės. Jis nejautė šeimos išlaikymo atsakomybės.

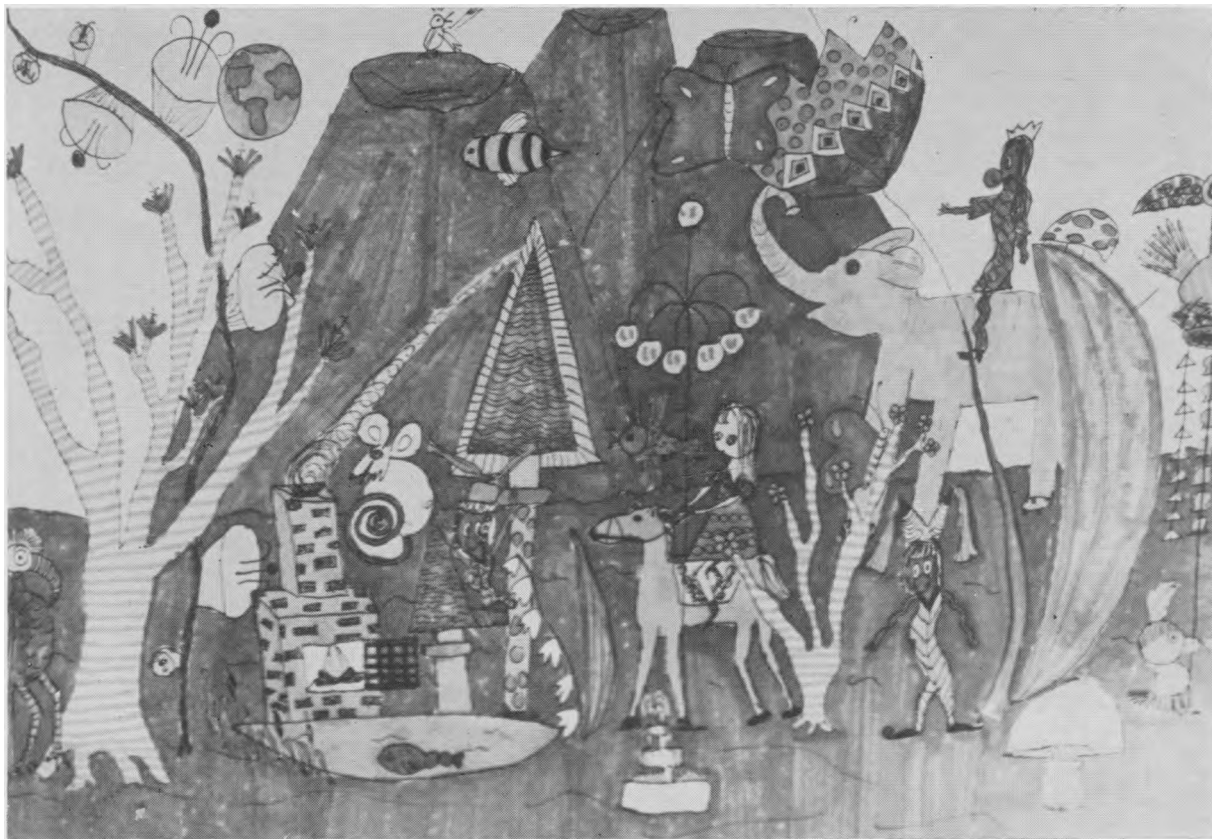
— Po dviejų mūsų vedybinių metų mirė jo motina. Jį labai paveikė; tapo nerūpestingas ir prarado darbą. Man teko eiti mokytojauti. Laris bandė gilintis muzikoje ir verstis pamokomis, tikėdamas kada nors dėstyti muziką kolegijoje. Ant mano pečių gulė šeimos išlaikymo našta. Aš pajėgiau, kol tikėjau, kad kuriame ateitį. Ir tada užtikau tą baisų laišką. Daug galiu pakeisti, bet neištikimo vyro — tai ne. Ar jūs smerkiate mane, kad jį palikau? Ką kita galėjau daryti? Pasakykite daktare, — maldavo ji, — ar jis tikrai baigė su ta moterimi? Jis prisiekė, kad taip, bet aš nežinau, ar galiu juo tikėti.

Thelmos nustebimui, patarėjas nebuvo pasiryžęs šį klausimą nagrinėti. Jis žinojęs "kitos moters" buvimą, bet neprašęs smulkių žinių apie bendravimo artumą. Jo manymu, tai nebuvo svarbu.

Prasidėjus bendriems pašnekesiams, iškilo "kitos moters" klausimas. Laris drąsiai pasakojo. Susitiko ją koncerte ir pajuto staigų patraukimą. Keletu metų vyresnė žavėjo jį išreikštu dėmesiu ir pagarba jo idealams ir siekimams. Tarp jų nebuvo lytinio bendravimo. Ta moteris užėmus motinos ir žmonos vietą. Ji mokėjus jį išklaudyti, paguosti ir pastiprinti. Thelma suprato, jei būtų buvusi giliau išvelgianti žmona, varžovės baimė būtų bereikšmė.

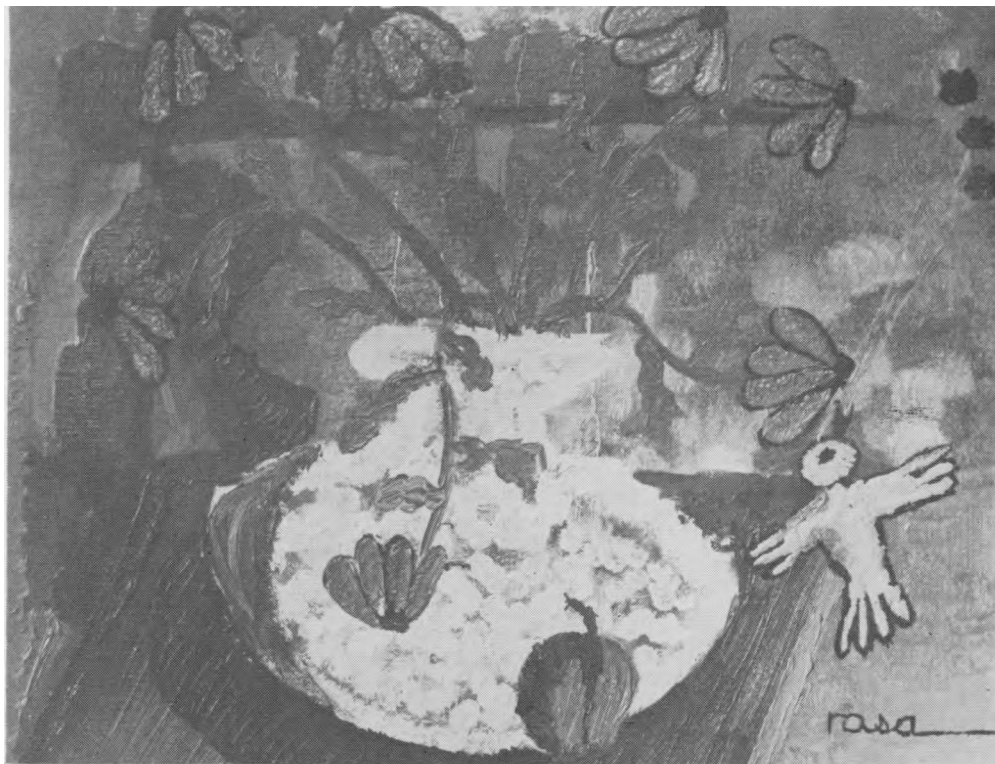
Laris suprantamai blogai pasielgė. Tačiau jiems išsikalbėjus apie visas sunkiai veikusias gyvenimo aplinkybes, pasidarė aiškiau. Jo tėvo ankstyva mirtis ir motinos lepinimas stabdė jame subrendimą. Vis jautėsi noras pabūti staugiu ir nerūpestingu vaiku. Tai sunkino save išvaizduoti tėvo padėtyje. Laris suprato, kad Thelma galėtų būti jam atitinkanti žmona, jeigu jis parodytų daugiau nuolatinio nuoširdumo. Iš Thelmos pusės noras nubausti ir varžyti vyrą nutolindavo ją. Stebuklas neįvyko, bet jų gyvenime buvo palaipsniui brandinamas supratimas, kuris atgaivino šilumą ir pasitikėjimą. Baigiantis vizitams, jų problemos nesibaigė. Lariui reikėjo laiko pribirsti iki tikro tėvo atsakomybės pajutimo. Bet vaikai sugeba savitu būdu padėti tėvams. Paskutinio vizito metu jie atrodė labiau suartėję, negu kada nors svajojo.

Išvertė Gailutė Valiulienė

RASA ARBAITĖ

“Gertrude Stein kartą pasakė apie Picasso: ‘Kas iš to būti mažu berniuku, jei turi užaugti vyrų?’ Rasa nėra tokia krašutinė: ji yra mergaitė, tik ne mergytė; užaugusi, bet ne moteris. Picasso problema jos niekad nevargins” — taip apie 13 m. lietuvaite Rąsą Arbaite pasakė dr. Robert Bartlett Haas, neurologijos ir psichiatrijos profesorius Kalifornijos Universitete, vienas jos parodos globos komiteto nariu. Rasa yra mergaitė su pasakiška vaiko fantazija ir suaugusio galia ją perkelti drobėn, jos pačios žodžiais, “iš gryno džiaugsmo žiūrovą terorizuoti, sumaišyti ar džiuginti”. Jos paroda vyksta V. 18-19, Pacific Palisades, Calif. Šiame psl.: “Gyvenimas mėnulyje” (tušas; I prem. jaunimo klasėje Santa Monicos meno festivaly), “Šventojai Akis” (tempera, nuotraukos J. Tamošaitienės).

Rasa Arbaitė: Gėlių žiedas (aliejus), Psychodelinė šeima (aliejus), Iliuzija — 32 (tempera).

JAUNYSTĖ

DŽIAUGIUOSI, KAD RELIGIJA YRA GYVA...

Bręstančiame amžiuje Bažnyčiai keistis yra gyventi.

Putnamo bendrabučio moksleivės pasisako, ką jos galvoja apie šių laikų dvasią bei permainas Bažnyčioje.

MŪSŲ AMŽIUS

Mūsų amžius yra pavadintas įvairiausiais vardais, iš kurių, mano manymu, tinkamiausias yra bręstantis amžius. Visam pasauly kasdien vyksta visokiausių susirinkimų, pasipriešinimų ir protestų. Žmonija kažko šaukiasi ir ieško. Kaip klaidžiojantis jaunuolis, viduje draskosi ir sielvartauja. Neatsilikusi ir Bažnyčia. Bet ji pakilo, ir jos balse pasigirdo naujas aidas — vienybė.

Eglė Motiejūnaitė, 17 m.

Pasaulis šiais laikais yra labai susimaišęs. Žmonės vis ieško savęs ir savo Dievo.

Kristina Šipailaitė, 17 m.

MES, JAUNIMAS

Suaugę mano, kad jaunimas tolsta nuo Dievo arba jau visai yra jį praradęs. Man taip neatrodo. Pripažįstu, kad mes gal nesame tokie pamaldūs, kaip jie tikėjosi. Bet mes aiškiai suprantame, kas vyksta Bažnyčioje. Ir tarp mūsų vyksta gyvos diskusijos apie jos veiklą bei nuostatus. Diskutuoju, nes turim daug abejonių ir norim išsiaiškinti.

Birutė Venclovaitė, 14 m.

Atnaujinta Bažnyčia turės gauti daug pagalbos iš savo žmonių. Mes, jaunimas, priimame ir suprantame Bažnyčios pakeitimus. Savo meilę Dievui išreiškiame įvairiais būdais, kaip tik galime geriausiai išreikšti. Prie Mišių pritaikome savo muziką, mintis, jausmus, gyvenimą.

Kristina Šipailaitė, 17 m.

PERMAINOS BAŽNYČIOJE

Kažkur skaičiau, kad "keistis yra gyventi". O ką tai reiškia? Jeigu mūsų gyvenime kas nors gali būti pagerinta, tai mes ir turėtume pagerinti. Pakeitimai turi paliesti visą gyvenimą. Tai darydami, mes išmokstam geriau gyventi. Aš tikrai džiaugiuosi, kad mano religija yra gyva... Mūsų Bažnyčia rūpinasi mumis.

Marija Šataitė, 17 m.

Pirmiausia žmogus turi suprasti, kad, kai Dievas sukūrė visus įstatymus, jis sukūrė pagal anų dienų papročius, o ne pagal mus. Todėl yra pats logiškiausias dalykas, kad Bažnyčia daug ką pakeistų, kad mes galėtume giliau tikėti ir šį tobulą gyvenimą sekti. Dabartinės reformos yra ir dinamiškos ir reikalingos.

Vida Petrutė, 17 m.

Per penkerius metus daug kas pasikeitė. Mišiose įvesta gimtoji kalba. Kunigas priartėjo prie žmonių. Mišios labiau paaiškėjo ir man pasidarė reikšmingos. Ir todėl dabar arčiau prie širdies mūsų religija.

Man daugiausia patiko naujai sutvarkytos Mišios, kuriose dalyvavome Šv. Kryžiaus kolegijoje, Worcester, Mass. Mišios buvo palydimos gitarų muzika ir labai įdomiai suorganizuotos. Po prefacijos visi apsupa altorių ir susijungia Dievo aukoje.

Rūta Augiūtė, 15 m.

Aš manau, jog yra labai gera idėja, kad popiežius Paulius važinėja po visą pasaulį ir stengiasi visam pasauliui užtikrinti taiką.

Liolita Burokaitė, 15 m.

Eidama į Mišias, dabar neturiu progos miegoti ar svajoti apie kitus reikalus. Ne vien tik, kad negaliu, bet ir nenoriu. Yra įdomu man asmeniškai ir noriu dalintis su kitais. Dabar jaučiu, kad kartu su kunigu garbinu Dievą ir jam aukoju... Ne taip, kaip anksčiau, kada tebuva žmogus, kuris stebi švenčių programą salėje. Kai esu lietuvių bendruomenėje, tada jaučiuos arčiausiai prie Dievo, nes mano tautiečiai yra su manim. Mišios su gitarom ir jaunimo melodijų giesmėmis padeda.

Audra Čeponytė, 17 m.

Bažnyčia man dabar daugiau reiškia negu anks-

Liolita Burokaitė, 15 m.

(Nukelta į sekantį puslapį.)

VELNIAI IR VOKIETIJOS STUDENTAI

Berlyne mėnesi truko 24 metų studento Fritz Teufel teismas — jis buvo kaltinamas metęs akmenį policininko link demonstracijos prieš Irano šachą metu Berlyne 1967 birželio 2 d. Teufel sakėsi nekaltas — ir buvo išteisintas, nes trūko įrodymų — tačiau jis daug kartų teisme prisipažino esąs kaltas neapykanta dabartinei Vokietijos visuomenei, sukilęs prieš visuomenę ir kovojęs prieš ją humoru kaip pagrindiniu ginklu. Po savo teismo — ir išleistas iš „Untersuchungshaft“, jis buvo draugų apvainikuotas eglėšakių vainiku ir publikai pareiškė: „Dėl mano ilgo apsistojimo daboklėje turiu būti dėkingas vokiečių pareigūnams, nes yra lengviau raguotai karvei išlįsti pro adatos skylę, negu vienam vokiečiui pareigūnui nepatikėti kito vokiečių pareigūno žodžiu“.

Vokietijos ir bendrai Europos studentų protestai daugiausia kyla iš noro pakeisti nuo viduramžių užsilikusią universitetų tvarką. Štai žiemos semestras Sorbonoje prasidėjo studentų demonstracija prieš studentų perkimimą universitete: Sorbonoje studijuoja 160,000, gi vietos tėra tik 130,000. Demonstracijoje dalyvavo 3,000 studentų — kilo ir muštynės su ginkluotais policininkais, kurie atvyko demonstraciją sustabdyti. Madrido universitete 3,000 aktyvistų (iš 20,000 universitete studijuojančių) jau ne kartą žygiavo gatvėse, demonstruodami už teisę turėti nepriklausomas nuo valstybės aparato universitetines organizacijas.

Daugelyje Vokietijos universitetų ši rudenį įvyko studentų ruošti pokštai, kurie ramybę mėgstantiems administratoriams įskaudino galvas. Incidentai prasidėjo didžiuosiuose universitetuose, vėliau persimetė ir į provinciją. Hamburgo universitete tvoros nakties metu pasipuošė nežinomų poetų darbu: „Zieht die Mag-nifizenzen an ihren ideologischen Schwänzen“ (traukit prakilnybes už jų ideologinių uodegų),

„Ehrlicher wird immer entbehrlicher“ (Ehrlicher darosi vis mažiau reikalingas; Werner Ehrlicher yra Hamburgo universiteto rektorius). Galop rektorius, bekalbėdamas studentams, buvo priverstas nutilti, nes studentų choras jam nuolat šaukė: „Rektor, du ekelst uns an“ (Rektoriau, tu sukeli mumyse pasibiaurėjimą).

Frankfurto Johann Wolfgang Goethe universitete lapkričio 20 dieną apie vidurdienį paskaitų salėn pro šonines duris įsiveržė 24 studentai, apsiutę profesorių Carlo Schmid ir ant jo paskaitos teksto „Theorie und Praxis der Aus-senpolitik“ metė popieriaus sąvaržas ir degtukus. Berlyno Kirchliche Hochschule bekalbant miesto burmistrai Schütz staiga pasigirdo choras: „Brecht dem Schütz die Gräten, alle Macht den Räten!“ (sulaužykit Schützui šonkaulius, o visiems patarėjams jėga).

Gi demonstrantų klaunas dvidešimtaštuonmetis Dieter Kunzelmann užšoko ant podiumo ir bandė ant burmistro burnos užlipdyti agitacini lapelį, kurio tekstas: „Treibt Moabit den Teufel aus!“ (skaitytojai turėtų įvertinti žodžių žaidimą: Teufel yra jau mums pažįstamas studentas, kuris tuo metu sėdėjo Berlyno Moabit daboklėje).

Müncheno universitete profesoriams bežygiuojant iškilmingoje procesijoje (profesoriai, aišku, buvo apsirėdę viduramžių iškilmų rūbais), studentai mėtė konfeti ir popieriaus girlandas, pūtė muilo burbulus ir šaukė: „Mes sveikiname mūsų universiteto vienuolikos kvailių tarybą!“. Hamburge įvesdinant naują rektorių, procesijos metu studentai išvyniojo transparentą su užrašu „Unter den Talaren Muff von 1000 Jahren“. Orientalistikos ordinarjus Spuler, išvestas iš kantrybės, šaukė demonstrantams: „Sie gehören alle ins Konzen-trationslager!“ (jūs visi turėtumėt būti pasodinti koncentracijos stovyklon).

Tada
Nesupratau.
Nežinojau.
Nesusimąščiau.
Užsidariau.
Nežinojau, kaip mylėt...
Buvau liūdna.

Atsitiko!
Žmonės klausinėjo.
Kalbėjo, galvojo.
Išreiškė savo nuomones.
Širdys atsidarė,
Sužinojo, atnaujino,
Vienybei susijungė.

Dabar
Suprantu.
Žinau,
Susimąstau.
Atsidarau.
Žinau, kaip mylėti...
Ir myliu.

Kristina Butvydaitė, 14 m.

Hamburgo incidentas gal paaiškina studentų demonstracijų - pokštų išdavas ir iš dalies priežastis: žinia apie incidentą pasklido visuose krašto laikraščiuose ir ta pačia proga pasklido studentų reikalavimai reformuoti universitetą. Tie reikalavimai jau seniai buvo keliami, bet niekas nekreipė į juos dėmesio. Tuo būdu paaiškėjo, kad, pavyzdžiui, į farmacijos fakultetą 1967-1968 m. žiemos semestru iš 600 padavusių prašymą buvo priimti tik 16, kad 3000 pedagogikos studentų susigrūdę į kambarius, kurie skirti tik 800, kad visiškai nėra naujų laikų vokiečių gramatikos kurso, lygiai trūksta ir kurso pradedantiems matematikos studijas. Hamburgo universitetas nėra vienintelis, kuriame studentai jaučiasi sukimšti kaip silkės ir bruzda prieš jiems kvailai atrodančią tvarką.

Vakarų Vokietijoje yra apie 300,000 studentų, iš kurių tik apie trys nušimčiai priklauso organizuotom politinėm grupėm, ir šiųjų tik dalis kairiosiom organizacijom kaip SDS (Sozialistische Deutsche Studentenbund), SHB (Sozialdemokratischer Hochschulbund) ir LSD (Liberaler Studentenbund Deutschlands). Iš šių trijų triukšmingiausia ir savo mintimis įdomiausia yra SDS.

REVOLIUCIONIERIUS DUTSCHKE

Vokiečių studentai protesto pavyzdį ir kai kuriuos protesto metodus pasisavino iš Amerikos studentų, ypatingai iš Berkeley universiteto Kalbos Laisvės Sąjūdžio (Free Speech Movement) 1964 metais. Ir Vokietijoje, kaip ir Amerikoje, studentų demonstracijos prasideda su reformų universitetuose reikalavimais, kurie labai greitai prasiplečia, įgaudami visuotinių bruožų. Tokiu būdu Berkeley studentų sukilimas atsikreipė prieš pati universitetą, į kuri studentai žvelgė kaip į fabriką standartizuotiems žmonėms gaminti. Sukilėliai norėjo, kad Amerika būtų daugiau negu vartotojų rojus. Jie priešinosi biurokratijai, kuri pasireiškia gausybe IBM kortelių universitete, prieš gigančių tapusių pramonę, kuri, sukilėlių nuomone, vis labiau valdo krašto gyvenimą.

Berlyno studentų grupė, kurios centre yra 27 metų sociologijos studentas Rudi Dutschke, turi tuos pačius tikslus, naudoja tuos pačius argumentus. Iš tikrųjų, Dutschke yra panašus į Mario Savio — abu vadai, patraukia pasekėjus savo kalbos dovana ir giliu pasitikėjimu savo paties subrandinta ideologija. Pašalietį stebina abiejų sąjūdžių įsitikinimas, kad jie turi atsakymą ir patarimą visa kam pasaulyje: štai SDS delegatų konferencijoje, kuri neseniai įvyko Frankfurte priimta šešiasdešimt puslapių

tankiai mašinėle prirašytų rezoliucijų. Viena iš rezoliucijų: “SDS pasmerkia “paliaubų” politiką respublikoniško, valstybės-kapitalistų režimo Jemene su feudalinėmis jėgomis Saudi Arabijoje ir Persijos įlankos šachais”.

SDS organizacija jaučiasi sąmoningiausia vokiečių studentų dalis. Ją sudaro 2000 studentų, kurie susibūrę 30 aukštesniųjų mokyklų grupėse. Anksčiau SDS buvo Vokietijos socialistų partijos (SPD) padalinys, tačiau 1960 metais sąjūdis buvo iš partijos išskirtas dėl nukrypimų į kairę. Todėl dažnai dabar SDS veikėjai savo sąjūdį vadina “nukirsta kairiaja socialinės demokratijos uodega”. Pasakymas simbolizuoja sąjūdžio dabartinę dvasią: iš vienos pusės yra įsitikinimas, kad sąjūdis saugoja grynąjį, bekompromisinį socializmą, iš kitos pusės neišvengiamai įvedamas studentiškas humoras, ezoteriškas žargonas. Štai Muncheno SDS centre nuo sienų žvelgia Karl Liebknecht, Friedrich Engels ir Ho Chi Minh. SDS veikėjų žodžiai senajam revoliucionieriui ar moderniajam darbininkui nebūtų suprantami, nes tai dabartinis vokiečių sociologijos žargonas (ir nenuostabu, nes SDS taryboje didžiausia profesinė grupė yra sociologai). Dutschke nuolat kartoja žodžius kaip “represija” — sociologinis terminas, kuris reiškia žmogaus išsivystymo galimybių užkirtimą, “integracija”, kuri sociologui reiškia žmogaus įjungimą į esamą ekonominę ir politinę aplinką, “reprodukcija” — marksistinis terminas visuomeniniam procesui, kuris institucijas perduoda be išvystymo, be esminių pakeitimų; galop, “manipuliacija” — žmogaus sąmonės įtaigojimas per valdymo instrumentus, kaip masines susižinojimo priemones.

“Der Spiegel” savo 1967. XII. 11 laidoj skiria pagrindinį straipsnį Rudi Dutschke. Reporteris mato jo žvilgsnį į pasaulį šitaip: valdantieji manipuliuoja mases, kurios tokiu būdu negali išsivystyti į pilnesnį žmogiškumą. Darbininkai esą integruoti į kapitalistinę visuomenę ir todėl netinka revoliucijai, kuriai likus tik viena bazė — studentija, nes studentai dar nėra integruoti į visuomenę ir stovi šalia produkcijos proceso. Studentai turi privilegiją — jie turi išvystyti kritišką protą, kuris galėtų pamatyti manipuliaciją ir iš viršaus ateinančią represiją ir šią išvalgą mokėtų pateikti kitiems, tuo būdu studentų aplinkoje esančius žmones padarydami sąmoningesniais. Tai Dutschkei yra pradžia revoliucinio proceso, kuris kurią nors tolimą dieną veda į išsilaisvinimą. Dutschke nepasitiki partijomis ir valstybės aparatais — jis temperamentu panašus į ispanų anarchistus.

STUDENTAI NERIMSTA VISAM PASAULY

BRAZILIJA

Balandžio pradžioje Rio de Janeiro mieste tankiais ginkluota armija sutramdė studentų riaušes miesto gatvėse. Studentų demonstracijas iššaukė aštuoniolikmečio studento mirtis, kuris prieš savaitę buvo žuvęs kovoje su policija studentų demonstracijų metu. Tomis riaušėmis norėta prisiminti ketverių metų sukaktį nuo dienos, kai armija nuvertė Joao Goulart valdžią, 1964 metais. Studentų vadai buvo žadėję išvesti 20,000 savo pasekėjų į gatves protestui prieš dabartinę valdžią.

JAPONIJA

Kovo 31 d. keturi tūkstančiai riaušėms kontroliuoti policininkų kovojo su tūkstančiu studentų, protestuojančių prieš antrojo Tokijo aerodromo statybą. Penkių valandų kautynėse (kurios jau buvo trečios nuo vasario 26 dienos, kai demonstracijos prasidėjo) 43 asmenys buvo sužeisti ir 51 demonstrantas areštuotas. Japonijoje riaušininkai nešioja šalmus, taip kaip ir po-

licininkai, o atėjus susirėmimo valandai su policija, demonstrantai nuplėšia plakatus ir naudoja plakatų baslius kaip ietis. Karingieji studentai priklauso Sampa frakcijai Zengakuren studentų organizacijoje, kuri yra Trotskio pasekėjų įtakoje.

ISPANIJA

Krašto vyriausybė įsakė kovo 28 dieną uždaryti Madrido universitetą po šių metų aštuoniausio susikirtimo tarp studentų ir policijos. Universitetas buvo paskutinį kartą uždarytas prieš keturiasdešimt metų. Incidentą sukėlė prieš Franką ir amerikiečius surengtos demonstracijos, kurių metu 600 studentų užsidarė ekonominių ir politinių mokslų pastate. Demonstracijos prasidėjo dėl to, kad policija bandė įeiti griežtųjų mokslų pastatą, kuriame studentai buvo suruošę fotografijų parodą, tariamai parodančią amerikiečių žiaurumus Vietname. Be to, buvo iškeltas 25 pėdų ilgio raudonas plakatas su šūkiu: "Jankių bazės — lauk iš Ispani-

Berlyno SDS grupė, pasak stebėtojų, turi savo 260 narių tarpe tik 15 ar 20 asmenų, kurie tikrai kietai dirba sąjūdžiui. Tačiau šiam mažam būreliui žmonių atskirais atvejais pasiseka mobilizuoti didesnius studentų būrius, ir tai daugiau dėl policijos ar viešųjų įstaigų reakcijos, negu dėl savo politinės programos — taip bent galvoja Hamburgo profesorius Roeder. Pasak Dutschke, jis gali Vakarų Berlyne per naktį išvesti tarp keturių ir šešių tūkstančių žmonių į gatves — "ir kokia partija federalinėj respublikoj gali pasinaudoti 4000 iki 6000 aktyvistų savo narių tarpe?"

ŽVELGIANT Į STUDENTŲ SĄJŪDĮ

Didžiausia sąjūdžio stiprybė: regėjimas, kad gyvenimas nėra toks, koks jis galėtų būti. Jei esi įsitikinęs, kaip Dutschke yra įsitikinęs, kad tu gyveni miegančiųjų krašte, yra visai suprantama, kad naudosis triukšmą ir sukrėtimą prikelkti miegančius. Visa tikta bėda, kad iš miego pabudę nebūtinai tau bus dėkingi: štai vienas iš paskutinių incidentų — Kūčių vakarą Berlyno didžiausioje protestantų bažnyčioje

vyksta pamaldos — jų metu įsiveržia Dutschke ir būrys draugų, apspinta pamokslininką, demonstruodami prieš karą Vietname.

Skaitytojui, aišku, pirmiausia kils pyktis ant nachališkų studentų, kad trukdo bažnyčios ramybę. Vietoj to, kad atkreiptų dėmesį į karo nuteroto krašto žmonių kančią, šioji demonstracija dėmesį tik atkreipė į pokštaujančius studentus. Tačiau, mielas skaitytojau, ar nereiktų ir šiame atvejuje tau ir man susimąstyti: kuris mielesnis Dievo akiai — ar mudu, kurie matome blogį ir jaučiamės bejėgiai jo akivaizdoje, ar šventas idiotas Rudi Dutschke, kuris įbėgęs į bažnyčią, šūkauja prie altoriaus?

A. L.

Redakcijos pastaba: Galima prileisti, jog to studentų sąjūdžio stiprybė yra regėjimas, kad gyvenimas nėra toks, koks jis galėtų būti. Tačiau tikrai kyla klausimas: Argi tokiomis metodais, kaip, pavyzdžiui, asmenis pažeminančiu užgauliojimu, galima gyvenimą padaryti idealesniu? Tokie metodai "pabudina", pribloškia, bet neįtikina.

jos ir pasaulio!" Mat, kaip tik šių metų rugsėjo mėnesi baigiasi JAV ir Ispanijos sutartis dėl karinių bazių. Studentų tarpe buvo ir ekonominių mokslų dekanas Angel Vegas — jis telefonu gavo policijos vyriausio vado pažadą, kad studentams bus leista ramiai apleisti pastatą. Išeinančius iš pastato studentus puolė lazdomis 40 policininkų, o iš riaušėms kontroliuoti sunkvežimių į juos buvo atsukti mėlynai nudažyto vandens švirkščiai. Studentai į policijos puolimą atsakė akmenimis. Dėl to universitetas buvo uždarytas.

INDIJA

Daugiau kaip 60 asmenų buvo sužeista Madras mieste studentų muštinėse su viešojo transporto darbininkais. Riaušės prasidėjo dėl incidento praeitos nakties metu: studentas atsisėdo į autobuso vietą, kuri yra paprastai rezervuota konduktoriui. Studentai privertė autobuso vairuotoją važiuoti į universiteto kvartalą, apmušė vairuotoją ir konduktorių ir atsisakė autobuso grąžinti transporto bendrovei.

Visame mieste vairuotojai ir konduktoriai paliko savo autobusus pakeleje ir žygiavo protesto eiseną. Studentų minia puolė policijos stotį ir darbininkus. Policija naudojo ašarines dujas ir plieniniais galais lazdas perskirti kovojančius transporto darbininkus ir studentus. Madras buvo suparaližuotas — gatvėse buvo pilna stiklų iš sudaužytų langų.

ANGLIJA

Trafalgaro aikštėje apie dešimt tūkstančių demonstrantų dalyvavo demonstracijoje prieš Amerikos politiką Vietname. Po prakalbų eisena pajudėjo į Grosvernoro aikštę, prie kurios stovi JAV ambasada. Čia demonstrantai puolė Londono policininkų eiles, kurie stovėjo petys į petį prieš ambasadą. Demonstracija buvo pati kovingiausia iš visų paskutiniaisiais metais buvusiųjų. Demonstrantai buvo daugiausia studentai, atvykę į Londoną iš tolimų krašto universitetų.

LENKIJA

Kovo mėnesi Gomulkos režimo uždraudimas vaidinti Adomo Mickevičiaus "Diedus" (nes ten gausu prieš rusus nukreiptų scenų, kurios publikos buvo gausiais plovimais sutiktos) iššaukė studentų demonstracijas visuose Lenkijos universitetuose. Krokuvoje, Jogailos universitete, studentai atsisakė eiti į savo klases ir sėdėjo koridoriuose. Varšuvos Politechnikume 3800 studentų sėdėdami demonstravo savo mokyklos pastate. Režimo galva Władysław Gomulka dėl studentų demonstracijų kaltino

rašytojus ir profesorius "zionistus". Demonstracijų išdava: suareštuota virš tūkstančio, iš jų, pagal Gomulką, apie keturi šimtai studentų. Atleisti keli profesoriai ir aukšti pareigūnai, apkaltinti zionizmu. Atrodo, kad įvedimas zionizmo į demonstracijos klausimą rodytų gan desperatišką režimo bandymą patraukti liaudį savo pusėn — Lenkijoje jau ilgą laiką vis užsiliepsnoja neapykanta žydams. Kampanija prieina prie makabriškumo: kovo gale mesti kaltinimai, kad zionistų vadai esą kalti už 2,8 milijonų Lenkijos žydų nužudymą vokiečių okupacijos metais. Įdomu ir tai, kad į Lenkiją neįleista iš Čekoslovakijos grupės studentų. Atrodo, kad pavojus iš to krašto politinio pavasario matomas ir Lenkijos režimui.

ITALIJA

Studentai streikuoja 19-koje iš 33 valstybinių krašto universitetų su pertraukomis nuo praeito lapkričio mėnesio. Visos Italijos spaudos, išskyrus komunistų, jie skaitomi priklausą kairiajam sparnui ar net esantys prokinietiški. Komunistai taip pat negali suprasti, kodėl studentai nepriima jų pagalbos. Studentai reikalauja valstybinės pašalpos neturtingiems studentams, pagalbos studijas baigus, kol bus atrastas pirmasis darbas, dykai geležinkelio transportacijos tiems, kurie gyvena toliau nuo universitetų. Yra reikalaujama, kad studentų namus tvarkytų patys studentai, ne kapelionai ar profesoriai, kad studentai turėtų teisę organizuotis darbo unijų pagrindu, kad studentai turėtų balsą nustatant studijų turinį. Galop reikalaujama, kad studentai galėtų susitikti profesorius mažuose seminaruose ir kad kiekvienas studentas turėtų vietos atsisėsti paskaitose. Iš paskutinių reikalavimų galima pajusti ir studijų sąlygas. Pavyzdžiui, Romos universitetas savo pastatuose gali priglauti 18,000 studentų, o turi 60,000; universitetas turi tik 257 pilnus profesorius, ir iš šių dalis dirba universitete tik laisvalaikis.

Streikas yra persimetęs ir į nevalstybinius universitetus. "Milano Cattolica" buvo uždaryta po to, kai retkorius pašaukė policiją iškraustyti studentus. Policijai išnešant streikuotojus, antistreikininkai šaukė: "Tegyvuoją Pijus XII", o streikuojantieji atkirto: "Tegyvuoją Jonas XXIII!"

ETIOPIJA

Addis Abebos universitete studentai kėlė riaušes, kadangi buvo rodomi trumpi sijonai (mini-skirts) madų parodoje, surengtoje tam universitetui paremti.

A. L.

SPAUDOJ

Krikščionybė: žodis

Popiežius Paulius VI apie prisikėlimą ir gėrio pergalę: "Mes norime pasvarstyti Kristaus ir mūsų pačių prisikėlimo vieną aspektą, būtent — jėgos veiksmą; ne, dar daugiau — dievišką visagalybę.

...šis nuostabus atsitikimas, Kristuje jau tobulai išsipildęs, ...mums yra pažadėtas ir netgi jau dabar duotas kaip mistinis ir moralinis priežastingumas. Pasaulį, netgi sekuliariniame pasauly, jis skleidžia nujautimą, kad net negalimuose dalykuose pergalė galima; — viltį tokių pakeitimų, kurie gali atgaivinti žmonijos istoriją...

...kartu su viso civilizuoto pasaulio troškimu ir mūsų mintys dabar atsikreipia į taiką, į sunkią taiką Azijos tolimam krašte, kur, rodos, karui baigtis neįmanoma... Mes išreiškiame norą, kad tie pirmieji (taikos derybų) žingsniai greitai vestų į laimingą sprendimą.

Dar yra kitas noras... Po nelaimingos ir perspėjančios žmogžudystės, sukrėtusios visą pasaulį, būtų geriausia, jei tie didieji kolektyviniai egoizmai, kaip rasizmas, nacionalizmas, klasių neapykanta ir privilegijuotųjų dominavimas virš silpniesniųjų, atsivertų drąsiems ir duosniems visuotinės meilės žygdarbiams.

Kieno autoritetu mes drįstame skelbti šiuos ateity numatomus įvykius? Ogi autoritetu to, kuris myli ir kuris tiki. Velykos teikia mums tą vidinį nujautimą" (Paulius VI, Velykinė kalba. *New York Times*, VI. 15).

Religija ir menas

Antireliginio barbarizmo pėdsakai Vilniuje: "...Šv. Jono bažnyčia pirmą kartą statydinta dar Jogailos 1387... Jos įvairiuose priestatuose ir perstatinėjimuose atsispindi visa Vilniaus architektūros raida... Dabar... išdaužytais langais ir aptrupėjusiomis sienomis... skulptūros apdaužytos, paveikslai sudraskyti arba išplėsti. Altoriaus vitražai beveik visai išdaužyti... Vargonai sunaikinti. Suolai aplaužyti ir išvartyti... Visą laiką

bažnyčia buvo baldų sandėlis. Dabar atiduota universitetui, bet dar nesiimta jokių energingesnių žingsnių sustabdyti jos nykimui.

Toliau Bernardinų bažnyčia... Statyta 1525... Turėjo 14 vieningo atlikimo rokoko stiliaus altorių. Jų skulptūros — sudaužytos, apdaužytos ar pavogtos. Vargonai visiškai sunaikinti. Stogas kiauras, langai išdaužyti — varvantis vanduo tęsia savo naikinantį darbą. Sunaikintos (tiesiog jas užtepant!) XVI a. freskos. Bažnyčia buvo ir tebėra naudojama kaip Dailės instituto sandėlis.

Šv. Kotrynos bažnyčia. Statydinta 1622... Paveikslai suplėšyti ir apnaikinti, skulptūros apnaikintos arba visiškai sudaužytos. Vargonai apnaikinti. Anksčiau buvo cukraus sandėlis, dabar — bakalėjos sandėlis.

Šv. Stepono bažnyčia statyta 1600. Interjeras visuotinai sunaikintas... Dabar priklauso remonto dirbtuvėms, naudojama kaip sandėlis.

Šv. Jokūbo bažnyčia statyta 1690. ... Sunaikinti vargonai, išdaužytos statulos, stogas kiauras. Dabar operos ir baleto teatro sandėlis.

Visų Šventųjų bažnyčia statyta 1620. Viskas sunaikinta... Galutinis interjero sunaikinimas įvyko toli gražu ne "teisėtumą pažeidusiame" Stalino laikotarpyje, bet būtent 1967 metais...

Misionierių bažnyčia — baroko šedevras... Beveik visas interjeras sunaikintas. Dabar sandėlis.

Šv. Mykolo bažnyčia... Viskas sunaikinta... įkurdintos dirbtuvės.

Bazilionų bažnyčia, Šv. Dvasios bažnyčia — sunaikintas interjeras. Šiuo metu vyko bei alaus sandėliai.

Žinoma, tai ne visos apnaikintos Vilniaus bažnyčios..." (P. Juškys, *Aidai*, kovas).

Jaunimas

JAV studentų nuotaikos. Look žurnalas (IV. 2) apklausinėjo 23 įvairių JAV universitetų laikraščių redaktorių. Jų pareiškimai įdomūs, drąsūs, kartais gąsdinantys, bet jie

daugiau ar mažiau nusako šiandieninio studento nuotaikas ir žvilgsnį į įvairius mūsų gyvenimo momentus.

Atrodo, jog Vietnamo karas ir karinė tarnyba yra pagrindinės šios dienos temos studentijoje. Čia yra jaučiama tam tikra panika ir neramumas. Akademiniis pasaulis jau seniai reikalauja (teisėtai ar neteisėtai) aiškesnio JAV vaidmens Vietname apibrėžimo. Šis reikalavimas bei įtampa dar labiau padidėjo, kai š. m. vasario mėn. buvo paskelbta, jog pokoleginių studijų studentai nebus atleidžiami nuo karinės tarnybos.

Iš apklausinėtų studentų tik du pasisakė už dabartinę JAV liniją Vietname. Likusieji (21) svyravo tarp neapsisprendimo ir nepasitenkinimo. Daugelis studentų prisipažino, jog jie eis kariuomenėn, nors dažnai jie ir galvoja, kad karas yra beprasmis. Nėjimas reikštų bausmę ir sankcijas.

Ir kitose srityse studentija turi daug abejonių bei svyravimų. Jie dažnai kelia klausimus apie dabartinę švietimo būklę ir galvoja, jog vartojamieji metodai reikalingi naujos krypties. Šių laikų jaunime yra mažai herojų, nes jie sunkiai pastebimi skubančioje aplinkoje.

Kartų problema egzistuoja visur. Nors jaunimas ir skiriasi savo galvojimu nuo tėvų, tačiau dauguma tėvus myli ir gerbia. Kalbėdami apie ateitį, studentai dažnai išreiškia savo idealizmą, tačiau jis dar nėra įgavęs aiškios formos.

Religija ir draugai. JAV teisėjai dažnai mėgsta įspėti jaunos nusikaltėlius bei jų tėvus, jog jų sūnūs nebūtų nuėję kreivais keliais, jei jie būtų dažniau ėję į bažnyčią. Loyolos universiteto profesorius sociologas tėvas Thomas M. Gannon, S. J., panoro šį teigimą patyrinti mokslinėmis studijomis. Jisai studijavo 150 katalikų jaunuolių, vienu ar kitu būdu nusizengusių įstatymams ir atsidūrusių kalėjime.

Iš jo studijų paaiškėjo jog net ir vadina-mieji religiniai praktikuojuojantieji jaunuoliai turi stiprių konfliktų tarp to, ką jie daro, ir to, ką jie tiki bei ką Bažnyčia moko. Nors jie dažnai ir sutinka su tuo, ką Bažnyčia moko, tačiau nemažas jų procentas daro atvirkščiai, pvz. beveik visi sutinka su Bažnyčia, kad vagystė yra nuodėmė, tačiau 69%

prisipažino, jog jie yra įvairiomis progomis vogę.

Pasirodo, kad tiems jaunuoliams daug daugiau reiškia ir įtakos turi tai, ką sako jų draugai, negu ką Bažnyčia moko, pvz. jei jų draugai eitų vogti ir lieptų jiems prisidėti, tik 26% šių jaunuolių atsisakytų papildyti nusikaltimą.

Daugelis šių jaunuolių nejaučia jokio konflikto tarp religijos ir savo elgesio. Tėvas Gannon aiškina, jog jų religinis įsitikinimas yra įsitikinimas be apsisprendimo (*commitment by default*). Jie yra lopšio katalikai, kūdikystėje pakrikštyti ir priėmę religines tiesas be platesnio jų pažinimo bei asmeninio išgyvenimo ir apsisprendimo. Parapijinės mokyklos bei sekmadienio pamokslai išmokė juos tikėjimo tiesų, ir jie jas įsisąmonino intelektualiniai. Tačiau jų religiniam įsitikinimui trūksta asmeniniai išgyvento tampraus ryšio su Dievu. Nė vienas tų jaunuolių negalvojo, kad Dievas gali juo domėtis asmeniškai kaip individu. Daugelis jų nesupranta, kad jie gali būti verti Dievo dėmesio. Todėl Dievo reikalavimai, kaip jie yra išreikšti Bažnyčios moksle, dar labiau sustiprina jų nepajėgumą vykdyti Dievo valią ir norus.

Pagal tėvą Gannon, religija stipriausiai veikia tik per asmeniniai išgyventą ryšį tarp individo ir Dievo. Kai to trūksta, religija nepajėgia atstoti bendraamžių grupės įtakos socialinės kontrolės plotme (*Transaction*, 1967 gruodis).

Jaunuolio laiškas tėvams. Kodėl jauni-mas nesupranta tėvų? Žmonės ir kartos nuolat keičiasi, ir mes turime mokytis prisitaikyti. Jūs man davėte daug: gyvenimą, meilę, ir mokslą. Dėkoju už tai. Aš suprantu, kad mano užauginimas ir mokslas daug kainavo, bet pinigų aš nevertinu. Didžiausią padėką jaučiu už grožį ir meilę, kuriuo mane apsupote. Tikiu, kad ir būdami vargšai tą patį man būtumėte sugebėję duoti. Štai kas man svarbu. Mano gyvenimas nukreiptas į dvasinius dalykus, nes Amerikos dvasia apmirusi. Mūsų karta neatmeta jūsų galvosenos, tik mūsų siekiai yra jau kiti. Aš jau paaugau ir turiu siekti savo vertybių, kad tapčiau žmogum" (*Marriage*, baltis).

ANAPUS

Studentai meno mokyklose

Sociologiniai tyrimai buvo vykdomi trijose meno mokyklose... Gauti 6324 atsakymai: 4150 — iš Dailės instituto (toliau jis bus žymimas VDI), 1874 — iš Konservatorijos (VK) ir 300 iš Vilniaus J. Tallat-Kelpšos muzikos techniku-mo (VMT)...

“Kodėl jūs pasirinkote savo specialybę?”... Daugumas apklausos dalyvių nurodo, kad mu-zika domėjosi nuo pat vaikystės... Tačiau ne visi šį kelią pasirinko savarankiškai. Pvz., 23 proc. apklaustųjų VK studentų nurodė, kad jiems specialybę parinko tėvai (daugiausia mo-tina) arba kiti asmenys, 20 proc. aiškino, kad specialybę pasirinko atsitiktinai (pasitaikė pro-ga, nenorėjo mokytis kai kurių kitų disciplinų, pvz., matematikos ir kt.).

...44,6 proc. apklaustųjų VK studentų kolektyvo atžvilgiu nusiteikę neigiamai. Panaši pa-dėtis VDI ir VMT. Kaip dažniausiai sutinkama draugų bruožą VDI studentai nurodo nuoširdumą. Bet tuoj po to seka egoizmas ir veidmai-nystė. Lyg susitarę atsakė ir VMT moksleiviai: nuoširdumas, egoizmas, pavydas.

...tik 9,6 proc. apklaustųjų VK studentų nuro-dė, kad juos sieja visuomeninė veikla. VDI to-kių pasirodė dar mažiau — 5,3 proc. Ką gi — visuomeninis pasyvumas yra ir pasekmė, ir prie-žastis. (Ta pačia proga tenka pridurti, kad šių mokyklų komjaunimo organizacijų veikla aiš-kliai nepakankama, ir jų atžvilgiu reiškiamą nemažą skeptišką pastabų ir nihilizmo.) (“Kul-tūros Barai”, Nr. 1).

Jauni lieka jaunais

Apie ką jūs dažniausiai svajojate? “...svajo-jau, kad stengsiuos padaryti kuo daugiau ge-ro...” (inžinierė, 25 m.). “Didžiausia svajonė, —

kai tik su žmona baigsime mokytis, ištrūkti iš akmeninio narvo — miesto — į kaimą, arčiau prie paprastų žmonių, kur erdvės kaina nėra to-kia brangi” (stalius); “...apie būsimą darbą ir šeimynini gyvenimą” (studentė-matematikė, 21 m.); “apie naują butą” (gydytoja, 25 m.).

Kokie draugų bruožai jums labiausiai patin-ka? “Panašių pažiūrų į svarbiausius gyvenimo klausimus” (inžinierė, 25 m.). “Atvirumas, pa-sitikėjimas ir jautrumas su reiklumu” (stalius). “Sugebėjimas visur spėti, nesaldus ir nedirbti-nis gerumas, tikėjimas savo jėgom, tiesumas” (studentė-matematikė, 21 m.).

Kokią atliekate visuomeninį darbą? “Dabar jokio” (inžinierė, 25 m.). “Visuomeninio darbo neatlieku jokio” (stalius). “Turėčiau pagal pa-reigas dirbti komjaunimo aktyvistės darbą, bet jo beveik nedirbu” (studentė-matematikė, 21 m.). “Atlieku mokyklos komiteto pavestas pa-reigas” (abiturientė, 17 m.). “Dirbu profbiure” (gydytoja, 25 m.) (“Jaunimo Gretos”, kovas).

Mušė žmogų

Mušė žmogų. Penkiese vieną. Bendrabučio kambaryje. Išgėrė. Norėjo dar, bet jau nebuvo pinigų. Mušė ir spardė — spardė merginos, tai-kė vis, kur skaudžiau, niršdamos, kad siauras sijonas trukdo kirsti. Apvalydavo nosine krau-ją nuo veido — kad mažiau išsiteptų — ir mušė toliau. Kai tas, kuri mušė, nugriuvo, apliejo vandeniu, kad atsigautų, įvertė į lovą, išlupo pagaliau kelis rublius, kuriuos jisai turėjo, ir vėl atsinešė gerti...

Be jų, kambaryje buvo dar ir neutralių — vienas prie krosnies skaitė knygą, ką jis ten iš-skaitė, sunku pasakyti, bet dėjosi skaitas gana atkakliai. Kitas gulėjo lovoj, užtraukęs ant galvos apklotą, slapta stebėjo, kas čia dedasi. Trečias nusisuko į apšalusį langą...

Penkių žmonių kompanija. Jonas Antanovas, Vladas Matulevičius, Tautvilis Raižė, Elvyra Pranskūnaitė ir Katrė Nikitinaitė... Merginoms po dvidešimt, vaikinams — po šešiolika.

Pedagogų tarybos posėdžio vieninga nuomonė — šalint iš mokyklos... tas atsitikimas — kaip trykstelėjus pūliais votis. Cinizmas ir žiaurumas išsivertė kartu su girtu vapaliojimu. Iš kur visa tai?... („Komjaunimo Tiesa“, kovo 21).

Nekomunistiniuose kraštuose pasitaikančius žiaurumus komunistų propagandistai priskiria tų kraštų kapitalistinei santvarkai. Kam jie priskirtų komunistiniuose kraštuose pasitaikančius žiaurumus, kaip pvz. šį, viršų aprašytąjį?

Bendrabutis — nemieli namai

„Šiaulių K. Preiško pedagoginio instituto studentai rašo: „Budime bendrabutyje mes patys. Jei praleisi net savo draugą, su kuriuo gyvenimi viename kambaryje, nepatikrinęs leidimo, tuoj turėsi nemalonų pokalbį su komendante. Mes — būsimi aklėtojai ir patys suprantame, kad reikalinga bendrabutyje tvarka. Bet kam mus laiko mažais vaikais?“

Mes — studentai, jauni žmonės. Pas mus į svečius atvyksta ne tik mamos, broliukai ir sesutės, bet draugės ir draugai. Į kambarių jų pakviesti neleidžia. Jeigu atvažiuoja namiškiai, o išvažiuoti kartais tenka naktį, daryk, ką nori, lauk stotyje ar gatvėje, nes nuo 22 valandos svečiai bendrabutį turi apleisti. Nepaklausysi, lėksi iš bendrabučio“.

Visa tai vardan švaros ir tvarkos. Tik apie tuos, kam ta švara ir tvarka reikalinga, apie bendrabučio gyventojus, negalvojama. Per tokią tvarką moksleiviui ir studentui bendrabutis — nemieli namai („Komjaunimo Tiesa“, kovo 5).

Didžiai prasminga

Tai buvo didžiai prasminga — brangūs svečiai, atvykę į Rusijos Federacijos literatūros ir meno dekadą Tarybų Lietuvoje, senojoje Lietuvos sostinėje buvo iškilmingai sutikti toje vietoje, kur memoralinė lenta skelbia, jog 1895-aisiais metais Vilniuje lankėsi Vladimiras Iljičius Leninas. Prasminga ir tai, kad savo gėles Rusijos pasiuntiniai pirmiausia atnešė prie Lenino paminklo. Didžia, tiesiog simbolinę prasmę įgijo ir dekados atidarymo iškilmėse mūsų respublikai padovanotas rusų liaudies meistrų darbo V. Lenino portretas. Visa tai tarsi pratęsė revoliucines tradicijas, nes Lenino vardas, jo idėjos šiandien jungia visas mūsų šalies tautas („Literatūra ir Menas“, kovo 16).

Politinis įvykis

Literatūros ir meno dekada peraugo savo ribas, ji tapo politiniu įvykiu, virto ryškia tarybinių tautų, glaudžiai susibūrusių apie brangiąją Komunistų partiją ir jos leninį Centro Komitetą, draugystės ir brolybės demonstracija (A. Sniečkus, „Literatūra ir Menas“, kovo 23).

Apgriauota rotušė

Vienas Kauno senamiesčio kampelių labai įspūdingai atgimė — čia restauruoti Perkūno namai...

Bet iš viso Kauno senamiesčio komplekso restauravimo klausimas kelia tam tikrą nerimą. Pvz., Rotušės likimas. Maždaug prieš trejus metus buvo sumanyta ją restauruoti... Bet kažkodėl Rotušės pastatas buvo paliktas „dievo valiai“... per 2-3 metus šis pastatas smarkokai apgriautas. Kadangi jo niekas specialiai nesaugo..., per tą laiką daug kas išgrobstyta („Literatūra ir Menas“, kovo 30).

Italų komunistas „įsitikino“

Mūsų respublikoje šiomis dienomis viešėjo Italijos komunistų laikraščio „Unita“ korespondentas Andrijano Guera su žmona. Išvykdamas svečias „Tiesos“ redakcijai paliko žemiau spausdinamą laišką:

„...Mes čion atvykome, norėdami, tarp kitko, arčiau susipažinti su katalikų ir komunistų santykių problema. Tai labai svarbi problema Italijoje, kur reikia skaitytis su katalikų jėgomis, ryžtingai siekiančiomis kairiųjų pozicijų, bet kartu neužmiršti ir konservatyvių, reakcinių jėgų, siekiančių laikyti katalikų mases atokiau nuo klasių kovos. Kaip tik todėl mums buvo labai svarbu įsitikinti, kad tikrai klysta tie žmonės Vakaruose, kurie apsimeta nematą, kaip Lietuvoje, ir katalikams remiant, statomas socializmas. Tie žmonės vis dar užima senas beprasmiškas „šaltojo karo“ pozicijas, tuo tarpu kai pasaulis žengia į priekį, ir Lietuva drauge su kitomis tarybinėmis respublikomis įneša savo indėlį į komunistinės ateities pastatymą. Andriano Guera“. („Tiesa“, kovo 13.)

*Italų korespondentas Guera arba nudo-
da nežinąs, arba greičiausiai nebuvo oku-
puotos Lietuvos komunistų painformuotas,
kad Lietuvoj katalikai komunistų socializmą
stato "laisviausiai" tada, kai už bažnyčias
priverstinai moka aukštus mokesčius bei
dirba sunkiųjų darbų kalėjimuose, nubausti
už religinį vaikų auklėjimą.*

Paruošė Mindaugas Banėnas

KNYGOS

MARTYNAS JANKUS

Pranys Alšėnas. MARTYNAS JANKUS, Mažosios Lietuvos Patriarchas. Gyvenimas, darbai ir likimo lemties vingiai. Išleido Juozas J. Bachunas. 1967 m.

Knygos išangoje Pranys Alšėnas aprašo susitikimą su Martyno Jankaus dukterimi Elze 1951 m. Toronte, kurio metu ji paprašė jį parašyti apie jos tėvą monografiją. Čia pat ji parodė jam nuotraukas bei surinktą apie jos tėvą medžiagą. Bet Alšėnas atsisakęs, nes per maža buvę medžiagos. Dėl tos pat priežasties atsisakę ir kiti asmenys, į kuriuos Jankutė kreipėsi. Tik po 12 metų Alšėnas ryžos šią knygą parašyti, nes ir pats buvo surinkęs iš kitų šaltinių nemažą medžiagą. Leidėjų entuziastiškai sutiko būti Juozas J. Bachunas, daugelio lietuviybės darbų skatintojas ir finansuotojas.

394 psl. knygoje, imponantiškai išleistoje, autorius išsamiai aprašo Martyno Jankaus gyvenimą nuo gimimo Rambyno papėdėje, Bitėnuose, ligi mirties tremtyje, Vokietijoje. Atkaklių lietuvių ūkininkų sūnus Martynas Jankus išaugo toks pat atkaklus lietuvis, vėliau sukūręs tokią pat patriotišką šeimą.

Nors Mažoji Lietuva, 700 metų vokiečių okupuota, buvo smarkiai germanizuojama, bet kelis šimtus metų dar buvo išlaikiusi lietuvišką charakterį. Dar Martynas Jankus mokėsi lietuvių kalbos mokykloje. Bet Prūsijos karaliui 1871 m. pasiskelbus Vokietijos imperatorium, lietuvių kalba buvo pašalinta iš mokyklų ir bažnyčių. Jaunuolis Jankus, sąmoningas lietuvis, nenurimsta. Jis, pasitaręs su lietuvių draugu J. Sauerwein, pradėjo kovą su okupantais, visas savo jėgas ir gyvenimą paaukodamas lietuviybei. 1885 jis įkūrė Tilžėje „Birutės draugystę“, kuri ilgainiui išaugo į stiprų Mažosios Lietuvos lietuvių kultūros centrą. Norėdamas atitraukti jaunimą nuo vokiškų kariškų dainų, M. Jankus 1881 m. išleido lietuviškų dainų rinkinį. Jis yra parašęs ir labai patriotiškų eilėraščių. M. Jankus — vienas pirmųjų „Aušros“ sumanytojų, kurį laiką buvęs jos redaktorium. Jis yra vienas svarbiausių liet. spaudos kūrėjų, jos uolus platintojas Didžiojoje ir Mažojoje Lietuvoje. 1884 m. jis išleido su J. Mikšiu „Aušros“

kalendorių, o 1900 m. jis išleido savaitraštį „Saulėtaką“. Be to, išleido maldaknygių, brošiūrų, iš viso net 20 knygelių įvairaus turinio. Ir buvo įklimpęs į skolas. Net dukart jo ūki teismas buvo paleidęs iš varžytinių, ir abu kartu jo tėvas ūkį išpirko. Bet M. Jankus garsus ne savo raštais, o lietuviška veikla, dėl kurios net 9 kartus buvo vokiečių suimtas. Jis garsus kaip Mažosios Lietuvos lietuvių žadintojas, visuomenininkas ir liet. literatūros spausdintojas bei platintojas, o taip pat Mažosios Lietuvos susijungimo su Didžiąja Lietuva šalininkas bei skatintojas ir kovotojas. 1923 m. jis, vaduojant Klaipėdos Kraštą, vadovavo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetui. Taip, trumpai suglaudus, atrodo autoriaus pateiktos apie M. Jankų žinios. Visa tai dokumentuota, iliustruota gausiomis istoriškėmis ir šeimyniškėmis nuotraukomis, papildyta susirašinėjimais su įvairiais anų laikų lietuviybės skleidėjais, tautos sąmonės kėlėjais.

Knyga nuo pradžios iki galo patraukli, su dėmesiu skaitoma. Atsiveria prieš skaitytoją anų laikų lietuviybės kėlėjų pastangos bei kova už lietuvių ir Lietuvą. Vietomis išsikiša tų veikėjų silpnybės: juk jie ne angelai, o žmonės.

Nepašykštėjo autorius pateikti poezijos bei idilinių momentų. Nemaža puslapių paskirta Joninių iškilmėms Rambyne, kur svarbiausią Krivių Krivaičio vaidmenį atlikdavo senelis patriarchas Martynas Jankus, uždegdamas aukurą, o jo padėjęja duktė Elzė būdavo vyriausia vaidilutė. Pastaroji 1929 m., R. Skipičio įtaigota, buvo prisaikdinusi svečią Tautų Sąjungos vicepirmininką Sigimurą prisiekti lietuvių dievaičiui Perkūnui, kad užstos Lietuvos reikalus Tautų Sąjungoj ir pagelbės mums atsiimti iš lenkų Vilnių. Sigimura, dalyvaujant diplomatams ir gausiai miniai, prisiekė. Nors tai tebuvo vaidyba, bet tuo buvo priminta Lietuvos tragedija.

O kiek įvairių asmenų atsiminimų bei straipsnių apie susitikimą su Jankum Bitėnuose ar tremtyje, Vokietijoje! Ta visa medžiaga, pajavairinta Mažosios Lietuvos istorija (net 56 puslapiai), sutelkta su nuoširdžiu kruopštumu ir meile Mažosios Lietuvos Patriarchui bei kul-

ATGARSIAI

APIE KAPINES

Labai taiklios pastabos apie kapines ir iš to kylančios išvados "Laiškų Lietuviams" sausio nr. (3 psl.)

A. L.

DAUG ŽADĄS AUTORIUS

"Laiškų Lietuviams" 1967 lapkričio mėn. numerį išspausdinti A. Pakalniškio kelionės išpuodžiai "Devynios savaitės Vokietijoje"... rašo jis su nuovoka ir skoniu... pasakojimas gyvas ir vaizdus. Sakinys sutvarkytas. Darbas rūpestingas ir jam tegali prikišti nebent vieną kitą mažmožį...

Stū Barzdukas, Gimt. Kalba, 1967, Nr. 4

ISPŪDŽIAI IR PADĖKA

Man kelionė į Čikagą paliko labai didelį įspūdį. Niekad nebuvau tokioje vietoje, kur yra tiek daug lietuvių. Kelis kartus aplankiau Jaunimo Centrą. Ten visada buvo žmonių – ir vis lietuviai. Kokie laimingi turėtų būti čikagiškiai, kad jie taip arti prie savų...

Labai dėkoju visiems, kurie mane taip nuširdžiai priėmė Čikagoje, o ypač "Laiškų Lietuviams" redakcijai, suteikusiai progą atvykti į Čikagą.

*Aldona Rygelytė, Putnam, Conn.
Jaunimo II premijos laimėtoja*

APIE KOVO NUMERĮ

Konkurso pirmajame premijuotame straipsnyje yra tikrai vertingų pasisakymų... Daug

tūriniam švyturiui. Didis padėkos žodis priklauso autoriui Praniui Alšėnui už tokį milžinišką darbą, dokumentaliai ir patraukliai mums pateiktą. Garbė mecenatui Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Pirmininkui Juozui J. Bachui už šio veikalo išleidimą.

K. Pažėraitė

Karolė Pažėraitė — vyresniosios kartos rašytoja, romanu ir novelių knygų autorė, gyvenanti Čikagoje ir bendradarbiaujanti periodinėje spaudoje.

gerų minčių, tik gaila, kad kai kurie perskaitė (ir perspausdino, pvz. "Naujienos" — Red.) tik tą vietą apie Marquette Parko lietuvius ir negrus.

įdomiai informuojama apie naująją olandų katekizmą (Draugas, IV. 27)... O prie širdies — olandų katekizmas, ypač citatos iš jo...

(Pasisakymai žodžiu ir raštu)

Komunistinėje spaudoje nenaujiene rasti tokių "deimančiukų": "Fašistai (dypukai) užplūdo Čikagą ir ištūmė iš butų negrus ir, be to, atėmė juodo darbo įrankius iš rankų negrams, portorikiečiams ir meksikiečiams..." Bet skaityti tėvų Jėzuitų "Laiškų Lietuviams" kovo nr. aukščiau minėtus žodžius tikrai nesitikėjau. Kur darbininkai neturi unijų, gal tas įmanoma, bet tik ne Čikagoje, nejaugi tai tėvai Jėzuitai bei konkurso komisija nežino?

Nuplagijuoti "Vilnį" ir dar gauti už tai premiją — tai daugiau negu modernu (sic!).

K. Brž., Roseland

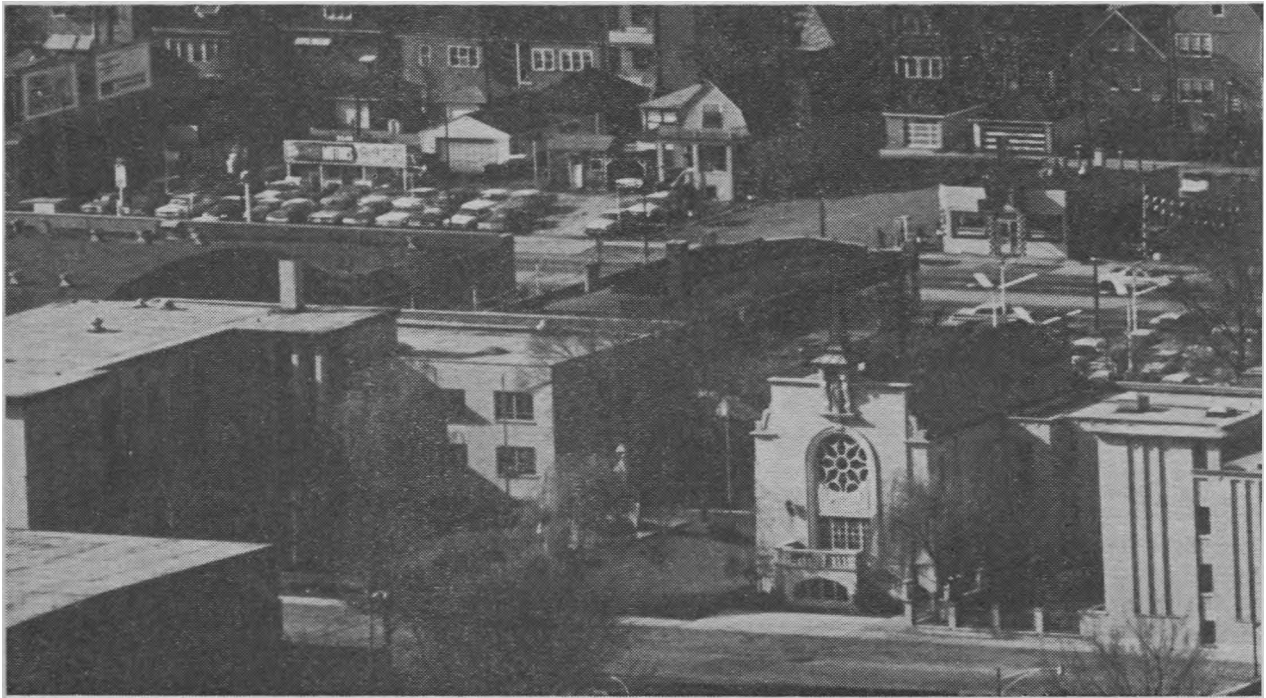
Žr. redakcijos ir konkurso komisijos narių pasisakymus kovo nr. 102 psl. — Red.

Prašau prisiųsti man "L. L." kovo nr. du egzempliorius. Tame žurnale daug mano minčių parašyta, bet kuomet aš kalbu draugams ir pažįstamiems, tai mano kalbos nelabai klauso, bet kuomet spaudoj parašyta, tai tuo labiau pasitiki.

J. M., Santa Barbara, Calif.

Prieš pat šio "L. L." nr. išspausdinimą buvo atsiųsta daugiau laiškų, reaguojančių į konkurse premijuotą ir kovo nr. atspausdintą N. Gailiūnienės straipsnį. Jie kartu su N. Gailiūnienės atsakymu bus spausdinami birželio numeryje. — Red.

Spausdinant klaidingai sukeistos 171 p. paskutinių eilučių vietos: "Laišku iš okupuotos Lietuvos" pranešta tik apie "Naują Grušo pjėsę". — Red.

NEGALIME ATIDĖTI ILGIAU JAUNIMO CENTRO STATYBOS

Mes nusikalstume prieš lietuviybę, jeigu neprašytume kiekvieną lietuvių prisidėti prie mūsų pastangų praplėsti taip reikalingas Jaunimo Centro patalpas. Mes labai gerai žinome, kad Jūs esate užversti prašymais įvairių fondų, švenčių ir organizacijų. Mes gerai žinome taip pat, kokios svarbos visi tie reikalai yra mūsų lietuviybės išlaikymui. Bet šiandien mes stovime prieš alternatyvą: mėginti visomis jėgomis tuojau parūpinti daugiau ir labai reikalingų patalpų mūsų jaunimui, organizacijoms ir lietuvių kultūrinėms vertybėms, arba laukti, kada nebereikės niekam tokių patalpų. Ką daryti?

Be Jūsų realios pagalbos mes negalime tų patalpų pastatyti. Ši pagalba yra tikrai šiandien labiau reikalinga, negu bet kada. Planai yra jau ruošiami. Reikia pradėti šiais metais statyti ir reikia greitai pradėti.

Labai prašome visus pasiųsti savo paramą Jaunimo Centro Statybos Fondui. Pasiųskite savo auką tuojau, neatidėliodami. Pasiųskite tiek, kiek Jums protingai yra įmanoma. Bet kas paaukos tūkstantį dol. ar daugiau, bus Lietuviybės Švyturio garbės statytojas ir bus atžymėtas specialiu įrašu naujame pastate. Aukos prašome siųsti: Jaunimo Centro Statybos Fondas, Tėv. J. Kubilius, 2345 W. 56th St. Chicago, Illinois, 60636.

**LEIDĖJŲ
PRAŠYMAS**

Didėjant spausdinimo ir pašto išlaidoms ir mažėjant prenumeratorių skaičiui, 1967 m. nustojo būti leidžiami 11 amerikiečių katalikų žurnalų. Jei sunku išsiversti vietinei spaudai, tuo labiau sunku nedidelių mažumų negausiai prenumeruojamiems žurnalams, jų tarpe lietuvių. Taipogi "Laiškai Lietuviams" eina tik dėl to, kad leidėjai juos tebeleidžia, nors ir su dideliais nuostoliais sau. Spaudą vertinantieji skaitytojai prašomi žurnalą paremti auka, o labiau pasiturintieji stambesne auka tapti žurnalo vieno numerio mecenatais.

PIRMIEJI

Į "Laiškų Lietuviams" leidėjų Tėvų Jėzuitų prašymą paremti žurnalą finansine auka pirmieji jau atsiliepė. Didelis lietuvių katalikiškos spaudos vertintojas ir rėmėjas prel. Pranas Juras iš Lawrence, Mass., atsiuntė \$100.00, o namų pardavėjas Balys Kronas iš Hamiltono per prel. Juozą Tadarauską įteikė \$200.00. Už šią didelę paramą Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai dėkoja.

PADĖKA

"L. L." leidėjai Tėvai Jėzuitai dėkoja skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. **7 dol.** aukojo J. Manikas (Conn.); Po **6 dol.** aukojo A. Šeškus, A. Rugienius (Kanada); J. Steponaitis, K. Petrulaitė (Čikaga); A. Lukas (Pa.); **5 dol.** aukojo J. Misevičius (Kanada); po 4 dol. — A. Stonys (N. Y.); K. Račiūnas (Cicero); po **3 dol.** — E. Jankauskienė, E. Jokubkienė, L. Žemgulys (Čikaga); S. Laniauskas, V. Stankus (Ohio); J. Misevičius (Kanada); V. Mažeika (Iowa); V. Levanas (Conn.).

**MIŠIOLAS
BAIGIAMAS
IŠPARDUOTI**

Lietuvių Liturginės Komisijos paruoštas ir Tėvų Jėzuitų išleistas kasdieninis mišiolas lietuvių kalba jau baigiamas išparduoti. Tėra likę apie 600 egz. Antros laidos nepramatoma atspausdinti, nebent dar daug kas norėtų jį įsigyti. Įsigyti galima rašant šiuo adresu: Jesuit Fathers (Mišiolas), 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. U.S.A. Kaina — \$8.00 (Kanad. — \$8.50).

**ĮGALIOJINIS
AUSTRALIJOJ**

"Laiškų Lietuviams" įgaliotinio Australijoje adresas nuo š. m. gegužės 15 yra: Rev. S. Gaidelis, S. J., 345 Burwood Rd., Hawthorn, Vic., 3122. Šiuo adresu siunčiamos ir aukos naujos lietuvių parapijos koplyčiai Sao Paulo mieste ir tėv. D. Slapšio, S. J., misijoms Indijoj paremti. V

**SPALVOTŲ
SKAIDRIŲ
KONKURSAS**

Lietuvių Foto Archyvas skelbia spalvotų skaidrių konkursą, kuriame dalyvauti kviečiami visi lietuviai fotografai, mėgėjai ir profesionalai. Konkursui galima atsiųsti ne daugiau kaip 8 savo fotografuotas skaidres. Bus skiriamos trys premijos kiekvienai skaidrių grupei (gamtovaizdžiams, portretams, abstraktams, eksperimentinėms skaidrėms), o taip pat bus premijuota viena skaidrė kaip "geriausia konkurso skaidrė". Skaidres ir konkurso dalyvio mokestį (\$2.00) siųsti L. F. A. konkurso vedėjui: Algirdas Grigaitis, 2081 Plainfield Dr., Des Plaines, Ill. 60018. Visos skaidrės bus gražintos. Smulkesnė informacija kitoje periodinėje spaudoje bei sekančiame "L. L." numeryje.